

บทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ
ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565

The Political Role of Thawatwong Na-Chiangmai as the Lanna Royalty

During 1988 - 2022

พงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

พุทธศักราช 2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสยาม

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) บทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ
ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565
(ภาษาอังกฤษ) The Political Role of Thawatwong Na-Chiangmai as the Lanna Royalty
during 1988 - 2022

นามผู้วิจัย (ภาษาไทย) นายพงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Pongsak Kaewsaeamuang

รหัสประจำตัวนักศึกษา 6517900005

สาขา การปกครอง

คณะ บัณฑิตวิทยาลัยสาขารัฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลภรณ์ รัตนานนท์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร)

กรรมการ / ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตภา ธิรศิริกุล)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม อนุมัติให้รับคุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยสยาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์

วันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : บทบาททางการเมืองของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ
ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565

โดย : นายพงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง

ชื่อปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขา : การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษา :

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธีรศิริกุล)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 และ 2. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มที่ไม่ใช่นักการเมือง และประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย อำเภอสันกำแพง (ยกเว้นตำบลแช่ช้าง ตำบลสันกลาง ตำบลบวกค้าง) อำเภอแม่อน และอำเภอดอยสะเก็ด มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ อาทิ การลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน การร่วมงานสังคม และการเข้าถึงชาวบ้าน เป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญในการแสดงบทบาททางการเมืองของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่ และมีการใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือเป็นกลไกทางการเมืองน้อยมาก เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ในส่วนของปัจจัยแห่งความสำเร็จของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่ คือ การเป็นที่รู้จักและการสร้างความเชื่อมั่นในความรักแผ่นดินเกิดผ่านการแสดงบทบาทการเป็นทายาทตระกูล ณ เชียงใหม่ แต่ในอีกทางหนึ่งความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองที่นักการเมืองจะใช้เป็นกลไกในการทำงานการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

1) ความภักดีทางการเมือง (Political Loyalty) เป็นกลไกในการทำงานการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ โดยการยึดมั่นร่วมงานการเมืองกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ภายใต้หลักคิด “การมีหัวหน้าเพียงคนเดียว” ในฐานะบุคคลสำคัญในชีวิตการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

2) การใช้วิธีการลงพื้นที่พบปะประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงชาวบ้านอย่างเรียบง่าย เป็นกลไกในการทำงานการเมืองจนประสบความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

3) การเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) เป็นปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

4) นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองโดยลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ไม่ใช่ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือหรือชนชั้นนำ เป็นกลไกในการทำงานการเมือง

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง, เจ้านายฝ่ายเหนือ, ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

Abstract

Title : The Political Role of Thawatwong Na-Chiangmai as Lanna Royalty during 1988 - 2022

By : Pongsak Kaewsænmuang

Degree : Master's of Political Science (Government)

Major : Political Science (Government)

Advisor :
 .....
 (Asst. Prof. Dr. Jidapa Thirasirikul)

This research aimed to investigate the political influence and engagements of Mr. Thawatwong Na-Chiangmai, who served the Northern Kingdom of Chiang Mai from 1988 to 2022. He contributed to the development of a comprehensive understanding of political machinery, success factors, and guidelines for political decision-making. Based on a mixed-method research approach, this study utilized a variety of data collection techniques, including documentary research, in-depth interviews, and questionnaires. In this study, the 400 research participants were segregated into two distinct groups: the qualitative research population, consisting of politicians and non-politicians; and the quantitative research population, comprising residents living in the 3rd Constituency of Chiang Mai Province. To analyze the data, content analysis and descriptive statistics techniques were employed, specifically the calculation of mean and standard deviation.

The study revealed that Mr. Thawatwong Na-Chiangmai's political efficacy extended beyond the legal framework, and encompassed social engagement and accessibility to local residents. These factors were identified as significant political machinery that underscored Mr. Na Chiangmai's political influence and role. Furthermore, the utilization of Northern lordship as a political machinery was minimal in bridging the gap between citizens and politicians. Regarding the success factors attributed to Mr. Thawatwong Na-Chiangmai, the importance of his familiarity with, and devotion to his birthplace, as well as his role as the heir to the Na-Chiangmai family, collectively engendered a sense of trust and confidence among his constituents. On the other hand, Mr. Thawatwong Na-Chiangmai's status as a Northern lord did not influence his political decision-making. Nonetheless, suggestions on the political machinery that politicians may utilize to enhance

their effectiveness in political work, and identify success factors and guidelines for making crucial political decisions are as follows; 1) Mr. Thawatwong Na-Chiangmai followed the principles of political loyalty or "Only one leader policy," and held in esteem the respect and honor of significant individuals in his political circle; 2) Mr. Thawatwong Na-Chiangmai considered visiting and engaging with the villagers an effective tactic for fostering social connections and accessing their perspectives, which were crucial in his political work; 3) This elitism was a supporting factor for the success of Mr. Thawatwong Na-Chiangmai; 4) The approach of not using superiority or elitism was a political strategy that helped narrow the gap between citizens and politicians.

Keyword: political role, Lanna Royalty, Thawatwong Na-Chiangmai

Approved by

.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงและสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา ธิรศิริกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ แก้ไข และปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้อย่างเต็มกำลัง ด้วยความเมตตาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ทั้งในเรื่องของความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม การดำรงชีวิตให้เป็นสุข รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้ความรัก ความห่วงใย รวมถึงกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา และกราบขอบพระคุณ คุณชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ คุณชุตินพ สารแปง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ที่ให้ข้อมูล และแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์อันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศคุณความดีมอบเป็นสิ่งบูชาแด่ บพทริ และอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเป็น แรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

พงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง

มิถุนายน 2566

สารบัญ

หน้า

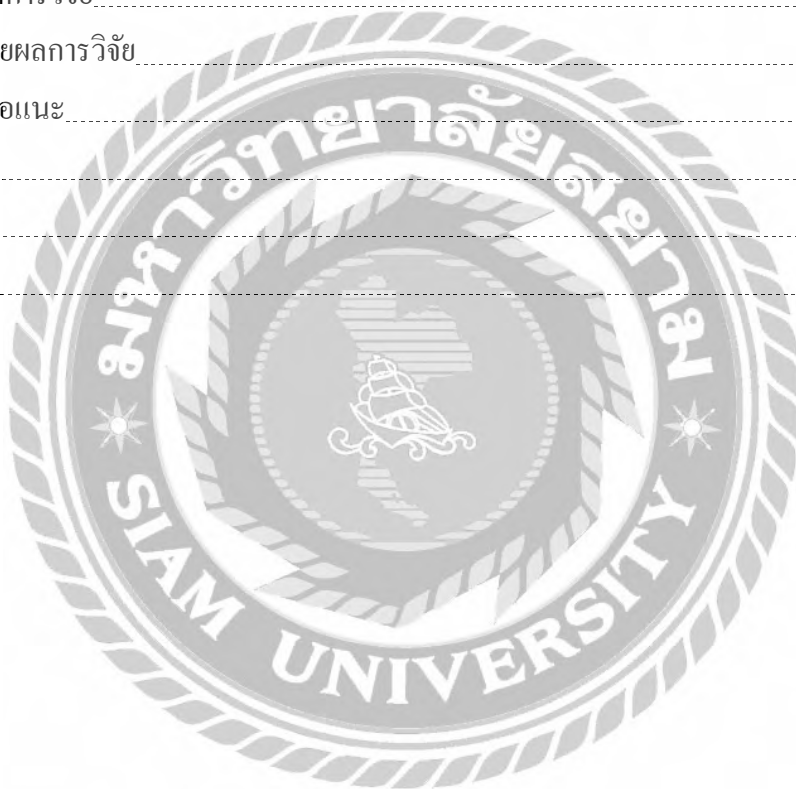
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ก)
ABSTRACT.....	(ค)
กิตติกรรมประกาศ.....	(จ)
สารบัญ.....	(ฉ)
สารบัญตาราง.....	(ช)
สารบัญรูปภาพ.....	(ฌ)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง.....	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำ.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลாதทางการเมือง.....	15
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง.....	17
2.5 กลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ.....	19
2.6 ประวัติของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่.....	23
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	32
3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
3.4 การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย.....	36

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
3.6 การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง.....	38
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม.....	51
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	55
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	59
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก.....	68
ประวัติผู้วิจัย.....	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	33
3.2 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ.....	34
4.1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจาก การดำรงตำแหน่ง ด้านฝ่ายบริหาร.....	40
4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจาก การดำรงตำแหน่ง ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ.....	44
4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจาก การดำรงตำแหน่ง ด้านพรรคการเมือง.....	47
4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจาก การดำรงตำแหน่ง ด้านการเมืองท้องถิ่น.....	50
4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจาก การเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ).....	53

(ณ)

สารบัญรูปร่าง

รูปร่างที่	หน้า
2.1 ผังความสัมพันธ์ครอกรวงของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่.....	24
2.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework).....	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นครเชียงใหม่เคยมีฐานะเป็นนครศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา มีประวัติสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 1839 เรื่องอำนาจอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 1839 ถึง พ.ศ. 2101 โดยมีราชวงศ์มังรายปกครองเป็นเวลา 262 ปี มีพระมหากษัตริย์ 17 พระองค์ จนสิ้นสุดในรัชสมัยของพระนางวิสุทธีเทวี ต่อมานครเชียงใหม่ ถูกปกครองโดยพม่า ระหว่าง พ.ศ. 2101 ถึง พ.ศ. 2317 ระยะเวลากว่า 216 ปี กระทั่งใน พ.ศ. 2325 จึงเข้าสู่ยุคการปกครองโดยราชวงศ์ทิพย์จักราชวงศ์ (ราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน) ต่อมา พ.ศ. 2442 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล ส่งผลให้เจ้าผู้ครองนครและเจ้านายฝ่ายเหนือได้ถูกถอดถอนอำนาจลงไปในแทบไม่เหลือบทบาทที่แท้จริง

การเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของสยามประเทศซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่าประเทศไทย อย่างแท้จริงนั้น เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในตำแหน่งเจ้าเมืองประเทศราช ไม่ได้มีฐานะเป็นผู้นำรัฐท้องถิ่นอีกต่อไป จากการยกเลิก “ระบบเจ้าผู้ครองนคร” ในเวลาต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกระเบียบแบบแผนต่าง ๆ และยกเลิกตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครโดยเด็ดขาดใน พ.ศ. 2469 หากตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครเมืองใดว่างลง จะไม่มีการแต่งตั้งขึ้นอีก ทำให้เมืองเชียงใหม่มีเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย คือ พลตรี เจ้าแก้วนริรัฐ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร ใน พ.ศ. 2475 จึงนับได้ว่าเชียงใหม่เข้าสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดนักการเมือง และการผันตัวของเจ้านายฝ่ายเหนือไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่หลายคน เช่น เจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ เจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551, หน้า 15 - 16) และยังมีทายาทของเจ้านายฝ่ายเหนือที่เข้าสู่วงการการเมืองไทย ด้วยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เช่น นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ นางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ร้อยเอกหญิง เตือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ เป็นต้น

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีรัฐสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติในการปกครองประเทศ ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทั้งนี้การเลือกตั้งได้ใช้วิธีการลงคะแนน โดยตรงและลับ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากการเป็นตัวแทนของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย มีหน้าที่ตรากฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังเป็นตัวแทนทางสังคม และเป็นบุคคลที่มีบทบาท

ต่อการรับฟังความคิดเห็น การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และการพัฒนาท้องถิ่นใน
ทัศนระของประชาชน (ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล, 2555, หน้า 211)

ไม่เพียงเท่านั้น กระบวนการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย นอกจาก
จะมีส่วนในการสรรหาตัวแทนเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ยังเป็นส่วนสนับสนุนในการ
จัดตั้งรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา ฉบับ
พุทธศักราช 2534 ฉบับพุทธศักราช 2540 และฉบับพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล ซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี
(ธีรเดช นรัตถกรศึกษา, 2555, หน้า 55) และนายกรัฐมนตรีจะเสนอรายชื่อบุคคลแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี
โดยนับตั้งแต่ภายหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2489 จนถึง พ.ศ. 2562 มีบุคคลดำรงตำแหน่งสมาชิกสภา-
ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในคราวเดียวกัน จำนวน 13 คน ได้แก่

1. นายสุวิษช พันธเศรษฐ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์
2. นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลนายพจน์ สารสิน รัฐบาลจอมพลถนอม
กิตติขจร และรัฐบาลศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
3. พลตำรวจตรี สง่า กิตติขจร เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
4. นายปรีดา พัฒนถาบุตร เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์ถึกฤทธิ์ ปราโมช และ
รัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์
5. นายไกรสร ตันติพงศ์ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช และรัฐบาล
พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
6. นายอำนาจ ยศสุข เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ รัฐบาลพลเอก
ชาติชาย ชุณหะวัณ และรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา
7. นายสุรพันธ์ ชินวัตร เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์
8. นายสุบิน ปิ่นขยัน เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และรัฐบาลพลเอก
ชาติชาย ชุณหะวัณ
9. นายเจริญ เชาว์ประยูร เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ
10. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐบาล
พลเอก สุจินดา คราประยูร รัฐบาลนายชวน หลีกภัย และรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
11. นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา และรัฐบาล
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
12. นายบุญทรง เกรียวภิรมย์ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
13. นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นอกเหนือจากตำแหน่งหน้าที่อย่างเป็นทางการในระดับประเทศตามรัฐธรรมนูญแล้ว ด้านกิจกรรมภายในพรรคการเมือง ก็มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมืองขนาดกลางและพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2565 เช่น

1. นายเมธ รัตนประสิทธิ์ หัวหน้าพรรคเสรีประชาธิปไตย
2. นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ หัวหน้าพรรคสหภูมิ
3. นายปรีดา พัฒนถาบุตร รองหัวหน้าพรรคสันติชน
4. นายวิชัย วงศ์ไชย รองหัวหน้าพรรคพลังธรรม
5. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชน และหัวหน้าพรรคเพื่อไทย
6. นายสุบิน ปิ่นขยัน รองหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม
7. นางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย
8. นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย
9. นายอำนาจ ยศสุข รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่
10. นายชวีวงศ์ ฌ เชียงใหม่ รองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่
11. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์ รองหัวหน้าพรรคเพื่อไทย

ไพลิน ภูจินาพันธุ์ (2563, หน้า 87) และอโณทัย วัฒนาพร (2553, หน้า 19) กล่าวสอดคล้องกันถึงความเป็นตระกูลการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งหลายสมัยในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีตระกูลการเมือง อาทิ ตระกูลชุตินา ตระกูลอมรวิวัฒน์ ตระกูลบุญปกรณ์ ตระกูลชินวัตร และตระกูล ฌ เชียงใหม่ และมีตระกูลการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการเมืองท้องถิ่น กล่าวคือ ตระกูลบุญปกรณ์ และตระกูล ฌ เชียงใหม่ ด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัว ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2489 ถึง พ.ศ. 2565 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีความเกี่ยวพันในด้านครอบครัว เช่น

1. นายเลิศ ชินวัตร เป็นพี่ชายของนายสุรพันธ์ ชินวัตร เป็นบิดาของนายพายัพ ชินวัตร และนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ เป็นปู่ของนางสาวชินนิชา วงศ์สวัสดิ์
2. นายสุวิชัย พันธเศรษฐ เป็นพี่ชายของนายทองดี อิศราชีวิน
3. นายส่งสุข ภัคเกษม เป็นสามีของนางผดุงนทรา ภัคเกษม
4. นายณรงค์ ภูอิทธิวงศ์ เป็นพี่ชายของนายบุญคุณาวัฒน์ (บุญช่วย) ภูจินาพันธุ์
5. นายปกรณ์ บุรณปกรณ์ เป็นอาของนางสาวทัศนียา บุรณปกรณ์
6. นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ เป็นบิดาของนายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์
7. นายชวีวงศ์ ฌ เชียงใหม่ เป็นสามีของนางกิงกาญจน์ ฌ เชียงใหม่

8. นายอำเภอ ยศสุข เป็นลุงของนายรพล ดันติมนตรี

จึงเห็นได้ว่าในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นหัวเมืองใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศไทย มีนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองที่โดดเด่น ในฐานะรัฐมนตรี กรรมการบริหารพรรคการเมือง เจ้านายฝ่ายเหนือ และกลุ่มตระกูลการเมือง คือ นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ หรือ เจ้าหนู่ย เป็นนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ นับตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529 ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรครวมไทย แต่ได้รับคะแนนเป็นลำดับที่ 4 จากที่นั่งที่ได้รับเลือกตั้ง 3 ที่นั่ง (กรมการปกครอง, 2529) และได้รับเลือกตั้งสมัยแรกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 สังกัดพรรคกิจสังคม จากนั้นจึงได้ย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ ซึ่งมีพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเลขาธิการพรรคความหวังใหม่ กระทั่งได้รับการแต่งตั้งเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ในเวลาต่อมา นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก 4 สมัย และเมื่อพรรคความหวังใหม่ได้เข้าร่วมรัฐบาลใน พ.ศ. 2538 นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา (ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี, 2538) และในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี, 2539) และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี, 2540)

นอกจากนั้นนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีบทบาทเป็นนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าของธุรกิจโรงแรมดวงตะวัน และธุรกิจอื่น ๆ (โสภณ เกียรติเชิดแสงสุข, 2555) อันเนื่องมาจากความเป็นทายาทตระกูล ฒ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นตระกูลที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ในฐานะนครประเทศราชของสยาม หรือเจ้านายฝ่ายเหนือ ซึ่งมีบทบาททางสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ และมีบทบาททางเศรษฐกิจ รวมถึงเป็นตระกูลการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2551, หน้า 127)

นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีส่วนสนับสนุนให้นางกิงกาญจน์ ฒ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นภรรยา ให้ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 และได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคความหวังใหม่ ใน พ.ศ. 2543 กระทั่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ และครอบครัว ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคความหวังใหม่ดังเช่นเดิม แต่ต้องพ่ายแพ้ให้กับกระแส “ท้องถิ่นนิยม” และ “นายกฯ คนเมือง” ซึ่งเป็นกระแสสนับสนุนพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร (ยศในขณะนั้น) เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกที่เป็นชาวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากการศึกษาของชินภัทร์ สมุทราชัย พบว่าผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง มีเหตุผลที่จะเลือกพรรคไทยรักไทยอยู่แล้ว จึงเลือกผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยด้วย

ประกอบกับกระแสการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทย ได้รับเลือกตั้งจำนวน 9 เขต จากทั้งหมด 10 เขตเลือกตั้ง (ชินภัทร์ สมุทรทัย, 2546, หน้า 120)

แม้จะไม่พบกับความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไปหลายครั้ง แต่นายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ยังคงมีอิทธิพลในการเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ โดยยังคงได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2547 โดยชนะนายอุตรพันธ์ จันทน์วิโรจน์ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้มีส่วนสนับสนุนให้ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2550 แม้กระนั้นก็ตามในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562 ตระกูล ณ เชียงใหม่ ก็ยังไม่สามารถชนะการเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้ แต่ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2556 และในปีเดียวกัน นายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาทในการสนับสนุนนางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เขตเลือกตั้งที่ 3 แทนตำแหน่งที่ว่าง ในนามพรรคประชาธิปัตย์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2555)

จากบทบาททางการเมืองของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 5 สมัย เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการถึง 3 กระทรวง เป็นรองหัวหน้าพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล เคยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จากการเลือกตั้งโดยตรงครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศไทย และมีส่วนสนับสนุนให้ภรรยาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง 2 สมัย รวมถึงสนับสนุนให้บุตรสาวได้รับเลือกเป็นนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ จนนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ยังเป็นที่รู้จักและจดจำของประชาชน ในฐานะอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 283)

การศึกษาบทบาททางการเมืองของนักการเมืองที่มีบทบาทและอิทธิพลตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อช่วยให้เข้าใจกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิชาการเมืองการปกครอง การเติมเต็มพื้นที่การศึกษาดังกล่าว จึงอาจเกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ทั้งในฐานะนักการเมือง รวมถึงการเป็นตัวแทนกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ กล่าวได้ว่าการศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ จึงอาจเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการทำความเข้าใจการเมืองการปกครอง ที่เชื่อมโยงภาพของอดีตสู่ปัจจุบัน จากการเป็นตัวแทนกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ที่ยังคงมี

บทบาทแข่งขันในทางการเมือง และอาจเสริมความเข้าใจ การเชื่อมโยงภาพการเมืองท้องถิ่นของ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์กลางภูมิภาคทางตอนเหนือที่สำคัญของประเทศไทย กับความเป็นไปของ การเมืองการปกครองระดับชาติที่เคยมีตระกูลการเมืองจากเชียงใหม่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประกอบกับนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองระดับชาติ และ ระดับท้องถิ่น เคยดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีช่วยว่าการ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่หลายด้าน รวมถึงเป็นนักการเมืองที่มีสถานะเป็นทายาทของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งอาจมีแนวคิดทาง การเมืองที่ถูกกล่อมเกลามาทางการเมืองแตกต่างกันไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565

1.2.2 เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษารolesทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษารolesทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

1.3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มที่ไม่ใช่นักการเมือง

ประชากรของการวิจัย คือ ประชาชนทั่วไปที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัด เชียงใหม่ ประกอบด้วย อำเภอสันกำแพง (ยกเว้นตำบลแช่ช้าง ตำบลสันกลาง ตำบลบวกก้าง) อำเภอแม่อน และอำเภอดอยสะเก็ด

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษารolesทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวาลย์ ณ เชียงใหม่ ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2531 - 2565

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของราชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565

1.4.2 ได้เพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 บทบาททางการเมือง หมายถึง สถานภาพของบุคคลที่ดำเนินการทางการเมืองใน จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งบทบาทตามที่มีกฎหมายบัญญัติ และบทบาทที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติ ที่ แสดงออกในด้านการเป็นฝ่ายบริหาร ด้านการเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ด้านพรรคการเมือง ด้านการเมือง ท้องถิ่น และด้านการเป็นตัวแทนของสังคม

1.5.2 เขตเลือกตั้ง หมายถึง เขตเลือกตั้งที่กำหนดขึ้นสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พ.ศ. 2566 เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย อำเภอสันกำแพง (ยกเว้นตำบล สันกลาง ตำบลแช่ช้าง ตำบลบวกค้าง) อำเภอแม่อน และอำเภอคอยสะเก็ด

1.5.3 นักการเมือง หมายถึง บุคคลที่เคยสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกสภาท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

1.5.4 นักวิชาการ หมายถึง บุคคลที่มีผลงานด้านวิชาการ ดำรง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับ เจ้านายฝ่ายเหนือหรือประวัติศาสตร์ล้านนา

1.5.5 เจ้านายฝ่ายเหนือ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่สืบทอดตระกูลมาจากเจ้าผู้ครองนครในฐานะ เมืองประเทศราชของสยาม ศึกษาเฉพาะกรณีของตระกูล ณ เชียงใหม่

1.5.6 ประชาชนทั่วไป หมายถึง บุคคลผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย อำเภอสันกำแพง (ยกเว้นตำบลสันกลาง ตำบลแช่ช้าง ตำบลบวกค้าง) อำเภอแม่อน และอำเภอคอยสะเก็ด

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531-2565” ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาราชการเมือง
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง
- 2.5 กลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ
- 2.6 ประวัตินายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง พบว่า มีนักวิจัย นักวิชาการที่ได้กล่าวถึงบทบาท และบทบาททางการเมือง ว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครูอาจารย์ บทบาทนักการเมือง เป็นต้น ดังจะกล่าวต่อไปนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 602) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “บทบาท” หมายถึง การกระทำตามบทหรือหน้าที่ที่ถูกกำหนดขึ้น หรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขและอำนาจหน้าที่ที่พึงกระทำ ในเมื่อบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือฐานะใดและพฤติกรรมนั้น ๆ ย่อมมีส่วนผูกพันกับความคิดเห็นของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น และความคาดหวังของสังคม (ชื่นจิตร โปธิศัพท์สุข, 2540, หน้า 8) หรือเป็นพฤติกรรมอันพึงคาดหมายของแต่ละบุคคลหน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่กลุ่มสังคมนั้น ๆ จะกำหนดขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบของสังคม (อุทัย หิรัญโต, 2546, หน้า 197)

สุรพล พุฒคำ (2540, หน้า 9 - 10) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า บทบาทและหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นควบคู่กันซึ่งกำหนดควบคู่กับตำแหน่งของบุคคลนั้น โดยจะได้รับบทบาทและเป็นเงื่อนไขที่

บุคคลดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องกระทำ บทบาทที่มีความหมายใกล้เคียงกับสถานภาพ บทบาทอาจเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำ คือ เมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดอย่างไร บุคคลนั้นจะต้องประพฤติ หรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนด (สุชา จันท์ธรม และสุรางค์ จันท์ธรม, 2540, หน้า 8) ดังนั้น จูดสันอาร์แลนดิส (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ธนพล อินทมูล, 2552, หน้า 17-18) ให้นิยามคำว่าบทบาทเป็นพฤติกรรมของคน หรือการปฏิบัติตามสถานภาพต่าง ๆ บทบาทเป็นข้อกำหนดที่เรียกว่า “สถานภาพ” หรือ “ตำแหน่ง”

จางง อภิวัฒน์สิทธิ (2532 อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ ตันหยง, 2552, หน้า 26 - 27) ได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทโดยแยกลักษณะของบทบาทเป็น 3 ประการ คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือกำหนดตามความคาดหวังของสังคม และเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งบุคคลควรกระทำ แต่จะมีการกระทำนั้นเกิดขึ้นตามบทบาท หรือไม่ก็เป็นได้

2. บทบาทในทางที่บุคคลอื่นรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลอื่น คิดหรือกำหนดขึ้นเองว่า ควรจะแสดงออกมาอย่างไร โดยจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ บุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนประสบการณ์ ของบุคคลแต่ละบุคคล

3. บทบาทในทางที่มีการแสดงออก (Actual Role) เป็นการกระทำในทางที่บุคคลได้แสดงออกมา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสภาพแวดล้อมด้วย

ผู้ศึกษาวิจัยจึงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท จากที่กล่าวมาข้างต้น บทบาทจึงหมายถึงสิ่งที่สังคมคาดหวังต่อบุคคล ว่าบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ รวมถึงสถานภาพ หน้าที่ที่สังคมกำหนดให้บุคคลต้องแสดงออก ซึ่งบทบาทสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทในทางอุดมคติ คือ บทบาทที่สังคมคาดหวังว่าบุคคลจะต้องแสดงออก ตามสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ที่เป็นอยู่ หรือเป็นบทบาทที่บุคคลนั้น ๆ ควรกระทำ เช่น บทบาทครูผู้สอน บทบาทพ่อแม่ ในที่นี้คือ บทบาทของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ผู้สืบตระกูลจากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ย่อมมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง ควรจะต้องแสดงออกอย่างไร

2. บทบาทที่บุคคลรับรู้ คือ บทบาทที่บุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่นั้น ๆ รับรู้ได้ว่าต้องประพฤติปฏิบัติเช่นไร ในสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ที่บุคคลดำรงอยู่ ซึ่งบทบาทนี้บุคคลจะเกี่ยวพันกับทัศนคติ ค่านิยม ประสบการณ์ ตลอดจนลักษณะและเป้าหมายของบุคคลนั้น ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงการตระหนักในการปฏิบัติตัวของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ว่ามีการแสดงบทบาทอย่างไร

3. บทบาทที่แสดงออก คือ บทบาทที่บุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ใด ๆ แสดงออกอย่างชัดเจน ซึ่งในครั้งนี้นักศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาการแสดงออกของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่อย่างแท้จริง

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

บทบาททางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่มีสถานภาพ ตำแหน่ง หน้าที่ทางการเมืองทั้งในรูปแบบของการแสดงบทบาทอย่างเป็นทางการ และการแสดงบทบาทอย่างไม่เป็นทางการ โดยนักศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่า

Robert A. Dahl (1996 อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ ต้นหยง, 2552, หน้า 27) กล่าวถึงบทบาททางการเมืองว่าอาจเป็นการแสดงออกของบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันทางการเมือง หรือเป็นนักการเมือง มีการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย สามารถแบ่งบทบาททางการเมืองได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. บทบาททางการเมืองตามกฎหมายบัญญัติ คือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บทบาททางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นตัวแทนของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย มีหน้าที่ตรากฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (ทวิศักดิ์ อุจน์จิตติกุล, 2555, หน้า 211) รวมถึงการเป็นผู้นำพรรคการเมือง ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ หรือตกลงให้มีการกระทำนั้น ๆ ตามอำนาจหน้าที่ (Reading, 1977 อ้างถึงใน เกษา ป้อมงาม, 2553, หน้า 25)

2. บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ คือ หน้าที่อื่นของนักการเมืองที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย อาทิ การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงและรับรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง การเป็นตัวแทนของประชาชนในด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และการรับฟังความคิดเห็นและการสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน (ทวิศักดิ์ อุจน์จิตติกุล, 2555, หน้า 211)

นักศึกษาวิจัยจึงสรุปความหมายของบทบาททางการเมืองว่า หมายถึงการแสดงออกของตัวบุคคลผู้เป็นสมาชิกของระบบการเมือง ทั้งบทบาทในทางอุดมคติ บทบาทที่ควรรับรู้ และบทบาทที่แสดงออก โดยบทบาททางการเมืองสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. บทบาทการเมืองในฐานะการเป็นตัวแทนตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น บทบาทในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ มีบทบาทในการตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การเข้าชื่อเพื่อ

ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ การให้ความเห็นชอบต่าง ๆ ในฐานะฝ่ายบริหาร มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ ผู้ศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

2. บทบาทการเมืองในฐานะการเป็นตัวแทนทางสังคมนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติ เช่น การรับฟังความเห็นและปัญหาความเดือดร้อนจากประชาชน การพบปะเยี่ยมเยียนประชาชน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชน ในที่นี้ผู้ศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะชนชั้นนำ และในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำ

การศึกษารolesทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มุ่งศึกษาวิจัยแนวคิดทางสังคม ซึ่งมีบทบาทในลักษณะของการเป็นทายาทของตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ หรือเจ้านายฝ่ายเหนือ อันจะกล่าวได้ว่าอาจมีลักษณะเป็นชนชั้นนำในสังคมเชียงใหม่ หรือสังคมไทย ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นนำ ดังนี้

ระดม วงษ์น้อย (2527 อ้างถึงใน สุวิฑูรย์ พิงเจอร์กู, 2549, หน้า 8) ชนชั้นนำ อาจหมายถึงกลุ่มบุคคลที่สังคมกำหนดกฎเกณฑ์และประเมินค่า จัดระเบียบแบ่งชนชั้นทางสังคมที่มีความแตกต่างกันจนเกิดเป็นชนชั้นทางสังคมขึ้นในที่สุด เนื่องจากแต่ละสังคมมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ดังนั้น การแบ่งชั้นทางสังคมจึงมีรูปแบบแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม การประเมินค่าชนชั้นทางสังคมสมาชิกของสังคมอาจกำหนดว่าคุณลักษณะใดควรได้รับการยกย่อง คุณลักษณะ นั้นอาจหมายถึงอำนาจ ทรัพย์สิน ตำแหน่ง สถานภาพ การศึกษา อายุ หรือความเชี่ยวชาญ เป็นต้น

แนวทางการระบุบุคคลชั้นนำ อาจจัดแบ่งประเภทของชนชั้นนำได้ 3 วิธี คือ

1. วิธีการระบุบุคคลชั้นนำโดยพิจารณาจากตำแหน่ง เป็นวิธีที่ยอมรับเป็นส่วนใหญ่ในหมู่นักวิชาการสำนักชนชั้นนิยม (Elite School) ซึ่งมีความเชื่อว่าทุกสังคมจะมีบุคคลชั้นนำอยู่กลุ่มหนึ่ง มีอำนาจต่อการตัดสินใจของสังคมนั้นทุกเรื่อง

2. วิธีการระบุบุคคลชั้นนำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง เป็นวิธีที่ยอมรับในกลุ่มนักวิชาการชนชั้นนิยม มีความเชื่อว่าคนที่ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยที่สังคมมอบความไว้วางใจในการตัดสินใจของสังคมคือ ชนชั้นในสังคมนั้น

3. วิธีการระบุบุคคลชั้นนำโดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นวิธีที่ยอมรับในกลุ่มนักวิชาการสำนักพหุนิยม วิธีนี้ต้องศึกษาผลการประชุม ผลการตัดสินใจของชุมชนนั้น ๆ ว่า

มีผลกระทบต่อบุคคลกลุ่มใดมากที่สุด และมีส่วนทำให้บุคคลกลุ่มนั้นมีบทบาทในลักษณะบุคคลชั้นนำเพียงใด

ทวี สุรฤทธิกุล (2546, หน้า 127 - 130) กล่าวถึงชนชั้นนำ หรือ Elite ว่าหมายถึง คนส่วนน้อยในสังคมที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุด ครอบครองทรัพย์สินและความมั่งคั่งมากที่สุด และคนส่วนนี้ได้อาศัยความได้เปรียบเข้าควบคุมการตัดสินใจของสังคมนั้นด้วย โดยชนชั้นนำอาจแยกออกได้เป็น 2 จำพวก คือ ชนชั้นนำทางอำนาจ (Power Elite) หมายถึงชนชั้นนำที่ควบคุมหรือมีบทบาทการตัดสินใจของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ และชนชั้นนำทางกิจกรรม (Functional Elite) หมายถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม

แนวความคิดของมาร์กซิสม์ (อ้างถึงใน นลินี ดันฐวนิตย์, 2550, หน้า 65 - 66) ได้ให้นิยามชนชั้นตามความสัมพันธ์กับระบบการผลิต ซึ่งระบบการผลิตเป็นพื้นฐานที่ทำให้สังคมอยู่ได้ ดังนั้นชนชั้นหลักในความคิดของมาร์กซิสม์ คือ

1. ชนชั้นนายทุน
2. ชนชั้นกลาง
3. ชนชั้นกรรมกร

ส่วนการศึกษาวิชัยนี้มุ่งเน้นศึกษาวิชัยนายชววงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาแนวคิดชนชั้นนำในสังคมไทย รวมถึงสังคมล้านนา โดยในการศึกษาค้นคว้านี้ มาจากการทบทวนวรรณกรรมดังจะได้นำเสนอต่อไป

สังคมไทยเริ่มต้นโดยการกล่าวถึงสังคมสุโขทัย ซึ่งธิดา สาระยา (ม.ป.ป., หน้า 24 - 37) แบ่งชนชั้นในสังคมสุโขทัยออกได้เป็นสองชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง และชนชั้นที่ถูกปกครอง ในแต่ละชนชั้นจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มชนชั้นสังคมหลายกลุ่มย่อยด้วยกัน ได้แก่

1. ชนชั้นปกครอง ประกอบด้วยชนชั้นสังคม 3 กลุ่มย่อย คือ ชนชั้นกษัตริย์ ชนชั้นสงฆ์ และชนชั้นขุนนางข้าราชการ

1.1 ชนชั้นกษัตริย์ ได้มีจารึกหลายคำที่กล่าวถึงความหมายของคนกลุ่มนี้ เช่น คำว่าพ่อขุน เจ้าพระยาจักรีราชราช ในยุคพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เริ่มใช้วิธีการปกครองที่เป็นแบบแผน มีความชัดเจนในเรื่องฐานะของกษัตริย์ที่มีความเป็นธรรมราชา และมีอำนาจมาจาก 2 ทาง คือ ความเป็นนักรบนำไพร่พลด้วยพระองค์เอง และความเป็นผู้นำตามความเชื่อแบบธรรมราชาโดยยึดโยงพระพุทธศาสนา

1.2 ชนชั้นสงฆ์ ในสังคมสุโขทัยกล่าวได้ว่ามีความเกี่ยวพันกันมากระหว่างพุทธศาสนากับกษัตริย์ ชนชั้นกษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์พุทธศาสนา ชนชั้นสงฆ์จึงถูกจัดให้อยู่เหนือกว่าชนชั้นที่ถูกปกครอง อันจะกล่าวได้ว่า ชนชั้นสงฆ์ถูกยกย่องให้เหนือกว่าชนชั้นฝ่ายปกครอง

1.3 ชั้นขุนนางข้าราชการ เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่กึ่งกลางระหว่างกษัตริย์กับประชาชน ในยุคสุโขทัยยังปรากฏว่ากลุ่มสมาชิกราชวงศ์ถูกจัดให้เป็นข้าราชการปกครองบ้านเมือง ดังนั้น กลุ่มขุนนางข้าราชการจึงพอสรุปได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ยังมีความเชื่อมโยงระหว่างกษัตริย์ โดยใช้ อำนาจควบคุมไพร่พลแทนกษัตริย์ได้

2. ชั้นที่ถูกปกครอง ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไปในฐานะไพร่ และกลุ่มบุคคลชั้น ต่ำสุดในฐานะทาส สำหรับประชาชนทั่วไปยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นทหารในยามสงคราม เป็น พลเรือนในยามสงบและเป็นหน่วยงานทั้งในด้านเกษตรกรรม ชลประทาน การก่อสร้าง การวัดตวัดต่าง ๆ โดยมีรัฐหรือข้าราชการเป็นผู้ชี้แนะ

ระบบสังคมอยุธยา ก็ได้มีการแบ่งเป็น 2 ชั้นหลักได้แก่ ชั้นปกครอง อันหมายถึง สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุดของสังคมสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ทรงมี อำนาจสมบูรณ์ พระองค์ทรงเป็นเจ้าของชีวิต พระองค์ทรงเป็นเจ้าของแผ่นดินทั่วพระราชอาณาจักร (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554, หน้า 38) กับชนชั้นผู้ถูกปกครองเช่นเดียวกันกับสังคมสุโขทัย แต่ลิขิต ธีรเวคิน (2554, หน้า 46 - 47) ได้กล่าวถึงชนชั้นที่ 3 ของสังคมอยุธยาว่ายังมีอีกชนชั้นหนึ่งที่ทำ หน้าที่เป็นห่วงเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ซึ่งมีบทบาทที่ไม่ได้เป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ ถูกปกครองคือ ชั้นพระสงฆ์ พระเทศนาสั่งสอนหลักศีลธรรมให้กับสังคมได้ทุกชนชั้น แต่ก็มีได้ มีอำนาจในการปกครองชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง จึงไม่อาจจัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นดังกล่าวได้ นอกจากนั้น สังคมอยุธยายังถูกกล่าวถึงระบบศักดินา ซึ่งเกิดจากรวมนิยมโบราณที่แจกจ่ายที่ดินให้กันตาม สถานภาพทางสังคม ผู้มีฐานะทางสังคมสูงจะได้รับที่ดินผืนใหญ่กว่าคนชั้นต่ำทางสังคม เป็นวิธีการ กระจายทรัพย์สินใน โครงสร้างสังคมที่มีลำดับชั้น เห็นได้ว่าสังคมอยุธยาแบ่งชนชั้นตามค่าตัวเลข จากการวัดที่นาที่ถือครอง มาตราวัดสถานภาพทางสังคมนี้ใช้จำแนกประเภทข้าราชการด้วย

ชนชั้นนำในล้านนา เมื่อเปรียบเทียบกับสุโขทัยและอยุธยา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกัน และหากพิจารณาถึงยุคนครเชียงใหม่ กับยุครัตน โกสินทร์ตอนต้น ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับสมัย อยุธยา อาจกล่าวได้ว่าชนชั้นนำในล้านนา อาจหมายถึง ชั้นปกครองหรือกษัตริย์และเจ้านาย (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 110) หรืออาจหมายถึงกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ ซึ่งกลุ่มชนชั้นนำ ดังกล่าว ถูกกล่าวถึงโดยนักวิชาการหลายท่าน อาทิ

วรชาติ มีชูบท (2556, หน้า 22 - 23) กล่าวถึงเจ้านายฝ่ายเหนือว่านับตั้งแต่พระเจ้ากาวิละได้ เข้าสาวมิตรกัลป์กับสยามในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และได้รับ พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณแต่งตั้งให้เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มีนามศักดิ์สมญาว่า “พระบรมราชาธิบดี ศรีสุริยวงศ์อินทสุรศักดิ์ สมญามหาขัตติยราชชาติ ราไชยสวรรย์ เจ้าขันตลึงมา พระนครเชียงใหม่ราชธานี” ได้รับพระราชทานเกียรติยศเป็นพระเจ้าประเทศราชองค์แรกแห่ง

แผ่นดินนครเชียงใหม่ สืบราชตระกูลต่อมาจนถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พบหลักฐานว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งเจ้านายญาติวงศ์เมืองนครเชียงใหม่เป็นเจ้าหลวง เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ เจ้าบุรีรัตน์ เจ้าราชบุตร นับเป็นครั้งแรกที่เริ่มมีตำแหน่งที่เรียกว่า “เจ้าชั้น 5” (วรชาติ มีชูบท, 2556, หน้า 84) ต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกกระเปียบแบบแผนต่าง ๆ และที่สำคัญได้ ดำเนินการยกเลิกตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครโดยเด็ดขาดใน พ.ศ. 2469 ส่งผลให้การแต่งตั้งเจ้าชั้น 5 ถูกยกเลิกไป (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 119)

จากข้างต้นกล่าวถึงเจ้าชั้น 5 ในเจ้านายฝ่ายเหนืออาจหมายถึงชนชั้นนำในล้านนา พิจารณา เทียบเคียงแนวคิดของ T.B. Buttommor (อ้างถึงใน วรรณรัชต์ พงษ์หนู, 2553, หน้า 31 -32) ซึ่งได้ กล่าวถึงประเภทของชนชั้นนำ โดยแบ่งชนชั้นนำออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ชนชั้นนำที่มาจากทางราชวงศ์ (Dynastic elite)

ประเภทที่ 2 ชนชั้นนำที่เป็นชนชั้นกลาง (The Middle Class)

ประเภทที่ 3 ชนชั้นนำที่เป็นปัญญาชนปฏิวัติ (The Revolutionary Intellectual)

ประเภทที่ 4 ชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The Colonial Administrator)

ประเภทที่ 5 ชนชั้นนำที่เป็นผู้นำชาตินิยม (The Nationalist Leaders)

ลักษณะของชนชั้นนำในล้านนาหรือเจ้านายฝ่ายเหนือ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีประเทศราช ของสยามอาจหมายถึงชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The Colonial Administrator)

ผู้ศึกษาวิจัยจึงสรุปความเห็นได้ว่า ชนชั้นนำหมายถึง กลุ่มชนชั้นปกครอง กษัตริย์ เจ้าผู้ครองนคร รวมถึงเจ้านายญาติวงศ์ของเจ้าผู้ครองนคร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชนชั้นผู้ถูกปกครอง หรือกลุ่มประชาชน ในฐานะความสัมพันธ์กันในการบังคับ ควบคุม สอดคล้องกับข้อเสนอของ ทวี สุรฤทธิกุล (2546, หน้า 127 - 130) ซึ่งกล่าวถึงชนชั้นนำว่าเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีอำนาจ และอิทธิพลมากที่สุด ครอบครองทรัพย์สินและความมั่งคั่งมากที่สุด เช่นเดียวกับระดม วงษ์น้อย (2527 อ้างถึงใน สุวิข พึ่งเจริญ, 2549, หน้า 8) ซึ่งกล่าวถึงแนวความคิดในการกำหนดว่ากลุ่มบุคคล กลุ่มใดเป็นชนชั้นนำ พิจารณาจากทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพทางสังคม โดยหากพิจารณาแล้ว จะพบว่ากลุ่มเจ้าผู้ครองนคร และเจ้านายญาติวงศ์ ซึ่งอาจหมายถึงนายราชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็น กลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพทางสังคมเช่นเดียวกัน รวมทั้ง Buttommor ได้แบ่งชนชั้นนำออกเป็น 5 ประเภท ซึ่งกลุ่มชนชั้นปกครอง กษัตริย์ เจ้า สอดคล้องกับ ประเภทชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The Colonial Administrator) ในฐานะตัวแทนและผู้ ควบคุมอำนาจและผลประโยชน์ที่ได้รับการยอมรับจากส่วนกลาง กล่าวคือสำหรับการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายราชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะ ชนชั้นนำของเชียงใหม่

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า แนวคิดและบทบาททางการเมืองของบุคคลอาจมีรากฐานมาจากการเลี้ยงดู การกล่อมเกลา หรือการปลูกฝังทัศนคติในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งของบุคคล ดังจะกล่าวได้ต่อไปนี้

หม่อมราชวงศ์พฤษทิสฐาน ชุมพล (2553, หน้า 65 - 91) ได้กล่าวถึงการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) หรือ "สังคมประคองทางการเมือง" หรือ "สังคมกรรมทางการเมือง" เป็นหน้าที่ (Function) หนึ่งที่ทุกระบบการเมืองจะต้องกระทำ เป็นกระบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) กล่าวคือการขัดเกลาให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ เพื่อที่จะสามารถมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกที่มีประสิทธิภาพตามสมควรของกลุ่มหรือสังคมนั้น ๆ กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการขัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง ดังจะกล่าวได้ 3 ลักษณะต่อไปนี้

2.3.1 การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หมายถึง การที่บุคคลได้มีการเรียนรู้อะไรเมื่อไหร่ อย่างไรเกี่ยวกับสังคม และการปฏิบัติตนในสังคม แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาทางสังคม มีหลักแนวความคิดสำคัญจำนวน 3 แนวความคิด คือ

1) การขัดเกลาทางสังคมที่มีการสืบทอดทางวัฒนธรรม จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (Socialization As Enculturation) อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่กับลูก แนวความคิดที่กล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลจะเอาวัฒนธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของตนเองได้โดยอัตโนมัติ อันเกิดขึ้นจากการรับรู้ซ้ำๆ เป็นเวลานานจนซึมซาบเข้าไป มีลักษณะสำคัญของแนวความคิด คือ

ก. การมองว่าเด็กรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาในตัวเอง โดยไม่มีปฏิกริยาตอบโต้ หรือการกลั่นกรองวัฒนธรรมแต่อย่างใด

ข. การมองว่าวัฒนธรรมมีความมั่นคงถาวร มีเนื้อหาที่ผสมกลมกลืนกันทุกส่วน ไม่ขัดแย้งกัน

ค. การมองว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคมกับการปฏิสัมพันธ์อื่นทางสังคม

2) การขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นการควบคุมแรงดลของบุคคล (Impulse Control) คือการจำกัดขอบเขตของแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคคล โดยจะทำหน้าที่หล่อหลอมบุคคลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

3) การขัดเกลาทางสังคม กล่าวคือการเตรียมพร้อมให้บุคคล พร้อมที่จะมีบทบาทในสังคม (Role Training) คือกระบวนการที่ทำให้บุคคลปฏิบัติตามปทัสถานของสังคม หล่อหลอม

พฤติกรรมของบุคคลให้เป็นตัวแทนของกลุ่มสังคมต่าง ๆ เช่น สังคมครู สังคมตำรวจ สังคมนักการเมือง

2.3.2 การกล่อมเกลாதงการเมือง (Political Socialization) โดยการอิงแนวคิดการขัดเกลาทงสังคม การขัดเกลทโดยสถาบันและกระบวนการที่ไม่ใช่การเมือง เช่น สถาบันครอบครัว และกระบวนการในวัยเด็ก เป็นต้น การกล่อมเกลาทงการเมือง สามารถแบ่งแนวคิดกลุ่มที่มีผลต่อการขัดเกลทได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มครอบครัว เป็นการขัดเกลททงสังคมชั้นปฐมภูมิ จะเกิดขึ้นในครอบครัว กลุ่มเครือญาติ โดยเด็กจะมีการเรียนรู้ ความถูกต้องหรือความผิดของวัฒนธรรม รวมทั้งการเรียนรู้พฤติกรรมบางอย่างในการแสดงออกซึ่งบทบาทอันเหมาะสมกับวัยของเขา และเพศของเขาเอง จากครอบครัวหรือญาติพี่น้อง

2) กลุ่มเพื่อนฝูง เป็นกลุ่มบุคคลที่มีฐานะเท่ากันในทงสังคม มีความสัมพันธ์สนิทสนมแน่นแฟ้น เพื่อนจึงเป็นลักษณะของตัวแทนการขัดเกลททงสังคมชั้นปฐมภูมิ อีกอย่างหนึ่งมีความสำคัญสำหรับบุคคลตั้งแต่วัยรุ่น เป็นต้นไป และมีอิทธิพลต่อของบุคคลตลอดไป

3) กลุ่มสถาบันการศึกษา เป็นการขัดเกลททงสังคมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในสังคมสมัยใหม่ เป็นตัวแทนซึ่งทำหน้าที่ควบคู่กับตัวแทนอื่น ๆ คือ กลุ่มครอบครัว และกลุ่มเพื่อน โดยเปรียบเทียบโรงเรียนว่าเป็นการทำการขัดเกลทอย่างเป้นทางการมากกว่ากลุ่มครอบครัว โดยโรงเรียนทำหน้าที่กล่อมเกลาทงการเมืองได้ 3 ทง คือ

ก. โดยการจำลองรูปแบบสังคมการเมือง

ข. โดยการกล่อมเกลทในทงตรง ผ่านหลักสูตรการเรียน

ค. โดยการกล่อมเกลทในทงอ้อม ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในการเรียนการสอน

เช่น การเล่นเกม การทำกิจกรรม เป็นต้น

2.3.3 การกล่อมเกลาทงการเมืองในวัยผู้ใหญ่ โดยมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรกล่อมเกลททงการเมืองในวัยผู้ใหญ่อาจแบ่งออกเป้น 4 กลุ่มได้แก่

1) กลุ่มบุคคลในสังคม อาจะหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทงเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน หรือจะกล่าวได้ว่าหมายถึงชนชั้นในสังคม

2) กลุ่มทุติยภูมิที่สังกัด เป้นกลุ่มที่มีโครงสร้างรวมถึงกระบวนการอย่างชัดเจน แบ่งออกเป้น 3 ประเภท คือ

ก. กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ทงการเมืองเป้นการเฉพาะ ได้แก่ พรรคการเมือง ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการปลุกฝ้งค่านิยมทงการเมือง การรวบรวมกำลังคนเข้ามาในระบบการเมือง

ข. กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองโดยตรง แต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้การศึกษาเกี่ยวกับการเมือง ตลอดจนการระดมทางการเมืองควบคู่กับกิจกรรมอื่น เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มศาสนา เป็นต้น

ค. กลุ่มที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การเมือง และไม่ทำการอบรม กลุ่มเมลาทางการเมือง แต่อาจเกิดการกล่อมเกลารวมกันโดยไม่รู้ตัว เช่น สมาคมกีฬา เป็นต้น

3) ประสบการณ์ทางการเมือง อาจเป็นลักษณะของการมีโอกาสรับรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป

4) สื่อมวลชน เป็นผู้ส่งทอดข่าวสารและทัศนคติทางการเมือง รวมทั้งถ่ายทอดแนวคิดต่าง ๆ ไปยังกลุ่มผู้รับข่าวสาร และมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อการต่อยอดแนวคิดทัศนคติทางการเมือง หรือการสร้างแนวคิดทัศนคติทางการเมืองใหม่ขึ้นมา

ผู้ศึกษาวิจัย สรุปได้ว่าการกล่อมเกลารวมกันทางการเมือง เป็นลักษณะการกล่อมเกลารวมกันมาจากการขัดเกลารวมกัน โดยจำแนกการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองในวัยเด็ก ได้แก่ การกล่อมเกลารวมกันที่เกิดจากครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสถาบันการศึกษา

2. การกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองในวัยผู้ใหญ่ หมายถึง การกล่อมเกลารวมกันที่เกิดจากกลุ่มบุคคลหรือชนชั้นในสังคม กลุ่มทุติยภูมิที่สังกัด ประสบการณ์ทางการเมือง และสื่อมวลชน

ในการศึกษาวิจัยบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงมุ่งเน้นศึกษา ลักษณะการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองตั้งแต่วัยเด็กในฐานะลูกหลานเจ้านายฝ่ายเหนือ และลักษณะการกล่อมเกลารวมกันทางการเมืองวัยผู้ใหญ่ในฐานะผู้นำทางการเมือง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดผู้นำทางการเมือง พบว่ามีนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำทางการเมือง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะผู้นำทางการเมืองที่มีความโดดเด่นในการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

สุจิต บุญบงการ (2534, หน้า 42) กล่าวถึงผู้นำทางการเมืองไว้ว่า ผู้นำทางการเมืองในระบบรัฐสภาเป็นบุคคลที่ถูกคัดเลือกให้ทำหน้าที่หัวหน้า หรือเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความคิดและเจตนารมณ์จากประชาชน จากอดีตจนถึงปัจจุบันพบว่า ผู้นำทางการเมืองที่มาจากฝ่ายทหารจะเป็นผู้นำที่มีแนวความคิดในแนวทางของลักษณะการสั่งการมากกว่าการรับฟังและนำไปถือปฏิบัติ

ส่วนผู้นำทางการเมืองที่มาจากฝ่ายพลเรือน ค่อนข้างจะรับฟังและใช้หลักการประนีประนอมมากกว่าการใช้หลักการปกครองที่เน้นไปในลักษณะสั่งการ

วิสุทธิ โปธิแทน (2524, หน้า 4) ให้ความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้ว่า หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ครอบครองตำแหน่งแห่งอำนาจที่สามารถสั่งการได้ โดยไม่ได้คำนึงว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้น ๆ จะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือครอบครองปัจจัย ที่มีผลต่อการเข้าดำรงตำแหน่งแห่งอำนาจนั้น หรือไม่

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2539 อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ ต้นหยง, 2552, หน้า 32) ได้ให้ความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้ว่า เป็นบุคคลที่สำคัญมากในการกำหนดแนวทาง และความ เป็นไปในทุกด้านของประเทศในทุกยุคทุกสมัย มีบทบาทและหน้าที่ตามสิทธิอำนาจที่ได้รับมอบหมาย และดูแลงานบริหารราชการแผ่นดินให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งต้องเป็นผู้นำของประเทศที่ถูกต้อง ผู้นำทางการเมืองถือว่าเป็นบุคคลสำคัญทั้งในยุคนี้ และยุคหน้า ที่สำคัญคือเป็นผู้ชี้อนาคตของคนทุกคนในสังคม และเป็นผู้มีอิทธิพลสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านความคิดและการกระทำแก่สังคม

ทวี สุรฤทธิกุล (2546, หน้า 127 - 130) ให้คำจำกัดความอย่างเฉพาะเจาะจงในคำว่า “ผู้นำทางการเมือง” ว่าหมายถึง “ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองการปกครองของประเทศ” ซึ่งถ้าเป็นสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ “เจ้า” หรือ “เจ้านาย” ได้แก่ พระมหากษัตริย์และขุนนาง แต่ถ้าเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี ประธานรัฐสภา และรัฐมนตรี รวมเรียกว่า “ชนชั้นปกครอง” (Ruling Elite) ที่เป็นกลุ่มย่อยของกลุ่มชนชั้นนำทางสังคม (Social Elite) หรือเรียกว่า “ชนชั้นนำ” (Elite)

มิเชลล์ (อ้างถึงใน ทวี สุรฤทธิกุล, 2546, หน้า 128) ได้ศึกษาองค์การทางการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะพรรคการเมือง และองค์การของรัฐบาล พบว่ามีแนวโน้มที่คนในองค์การเพียงไม่กี่คน มักจะมีอำนาจเหนือกว่าคนอื่น ๆ เรียกว่า “คณาธิปไตย” (Oligarchy) โดยมิเชลล์เชื่อว่าเกิดจากสาเหตุพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. เป็นความจำเป็นขององค์การ เพราะว่าองค์การมักจะมีผลสลบซับซ้อนและขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินไปได้จึงจำเป็นต้องมีคนจำนวนหนึ่งทำหน้าที่ตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การ
2. เป็นมุมมองของคนที่เป็นผู้นำในองค์การ ที่เห็นว่าตนเองอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า จึงวางบทบาทของตนขึ้นเป็นพิเศษเพื่อให้เกิดความแตกต่าง องค์การก็มีความจำเป็นต้องพึ่งผู้นำเหล่านี้ เพื่อนำความสำเร็จมาสู่องค์การ

3. เป็นมุมมองที่ว่าประชาชนจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร ทราบไคที่ ยังได้รับผลประโยชน์อย่างน่าพอใจ แต่หากชนชั้นนำทำอะไรที่ไม่ถูกใจทำให้เกิดความยากลำบากที่จะควบคุมสั่งการ ในที่สุดประชาชนก็จะวางเฉย จึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์จำนวนหนึ่งมาเป็นผู้นำในองค์กร

ผู้ศึกษาวิจัย สรุปได้ว่าผู้นำทางการเมืองหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ครอบครองตำแหน่งแห่งอำนาจที่สามารถสั่งการได้ อันอาจหมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารของประเทศหรือองค์กรทางการเมืองนั้น ๆ บุคคลนั้นย่อมมีความสำคัญมากในการกำหนดแนวทาง และความเป็นไปได้ในทุกด้านขององค์กร หรือเรียกได้ว่าเป็น “คณาธิปไตย” (Oligarchy) ในที่นี้ผู้ศึกษาวิจัย มุ่งเน้นศึกษาการเป็นผู้นำทางการเมืองของนายท้าววงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะนักการเมือง รัฐมนตรี แกนนำพรรคการเมือง และในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือซึ่งเปรียบเทียบได้ว่าเป็นชนชั้นนำในสังคม

2.5 กลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ

การศึกษาวิจัยบทบาททางการเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยบทบาททางการเมืองของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถานะของเจ้านายผู้ปกครองประเทศราชในอดีต หรือที่เรียกว่า เจ้านายฝ่ายเหนือ อันหมายถึงกลุ่มผู้สืบเชื้อสายตระกูลจากเจ้าผู้ครองนครในอดีต จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า เจ้านายฝ่ายเหนือนอกจากการเป็นชนชั้นนำในล้านนาแล้ว ยังมีบทบาท และการปรับตัวเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ดังจะกล่าวต่อไป

นับตั้งแต่พญามังรายมหาราช สร้างเมืองเชียงใหม่บริเวณที่ราบเชิงดอยสุเทพ ตั้งแต่ พ.ศ. 1839 เมืองเชียงใหม่มีการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง มีกษัตริย์ในราชวงศ์มังรายปกครอง 18 พระองค์ โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราช เมืองเชียงใหม่มีกองทัพที่เข้มแข็ง มีความสามารถทัดเทียมกับกองทัพกรุงศรีอยุธยาของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กองทัพเมืองเชียงใหม่ยกไปตีจนสุดเมืองพิษณุโลก หลังจากตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า พ.ศ. 2101 เป็นต้นมา เมืองเชียงใหม่อยู่ภายใต้การปกครองของพม่าถึง 200 ปีเศษ หลังจากที่มีการสถาปนาพระเจ้ากาวิละ เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2325 (อนุ เนินหาด, 2547, หน้า 1) ตามที่ได้นำเสนอไว้บางส่วนในหัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นนำ การศึกษากลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือซึ่งในงานวิจัยนี้ เชื่อมโยงสัมพันธ์กับนายท้าววงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งสัมพันธ์กับพัฒนาการของการแบ่งช่วงที่มีการปกครอง ได้เป็น 3 ช่วง คือ

2.5.1 ช่วงการปกครองตนเองจนถึงการปฏิรูปมณฑลลาวเฉียง (พ.ศ. 2317 – 2442)

ในช่วงการปกครองตนเองจนถึงการปฏิรูปมณฑลลาวเฉียง ตั้งแต่ พ.ศ. 2317 เมื่อเจ้าผู้ครองนครเห็นว่าบุตรหลานคนใดสมควรได้รับพระราชทานให้ได้รับแต่งตั้งยศใด ชันใด ก็จะมีศกอักษร

บอกลงไปยังศาลาตุกขุน ณ กรุงเทพฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ครั้นทรงพระราชดำริเห็นสมควรแล้วก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีตราพระราชสีห์เรียกตัวผู้นั้นลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานเครื่องยศหรือสัญญาบัตรที่กรุงเทพฯ (วราชาติ มีชูบท, 2556, หน้า 4 – 5) จึงนับได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของการสถาปนาเจ้านายฝ่ายเหนือ

เมื่อถึงสมัยของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 7 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ สยามให้ความสนใจเมืองเชียงใหม่มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากเหตุผลหลัก 2 ประการ คือ 1. การแผ่อำนาจของประเทศไทยหลังจาการครอบครองพม่า 2. ด้านทรัพยากรป่าไม้ในเขตล้านนาที่มีคุณค่ามากขึ้นซึ่งจะเป็นรายได้สำคัญของแผ่นดิน จนใน พ.ศ. 2417 สยามได้ส่งข้าหลวงมาประจำที่เมืองเชียงใหม่เพื่อดำเนินการจัดการดูแลแนะนำให้เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่สยามทำไว้กับประเทศไทย และเป็นการลดอำนาจของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ (ชเนศสวรรค์ เจริญเมือง, 2529 อ้างถึงใน อนุ เนินหาด, 2547, หน้า 4 - 6)

ต่อมาเมื่อมีการดำเนินการปฏิรูปมณฑลลาวเฉียงอย่างเข้มงวด เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจแก่เจ้านายฝ่ายเหนือและสร้างความเดือดร้อนแก่ราษฎรเป็นอย่างมาก จนเกิดความแตกแยกของคนในสังคมเป็น 2 ฝ่าย รัฐบาลจึงเรียกตัวข้าหลวงกลับกรุงเทพฯ นับว่าเมืองเชียงใหม่ในช่วงนี้ถูกเปลี่ยนแปลงไปแทบทุกด้าน โดยเฉพาะเจ้าผู้ครองนครและเจ้านายฝ่ายเหนือได้ถูกถอดถอนอำนาจไปจนไม่เหลือบทบาทที่แท้จริงจนกระทั่งเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2442 รัฐบาลจึงดำเนินการปฏิรูปการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 118)

การปรับตัวของเจ้านายฝ่ายเหนือในช่วงก่อน พ.ศ. 2442 เป็นช่วงเริ่มต้นของการแทรกแซงรัฐบาลได้เข้ามาควบคุมดำเนินการจัดการภายในเชียงใหม่ ทำให้เจ้านายฝ่ายเหนือถูกลดทอนอำนาจและมีรายได้จากส่วนแบ่งในผลประโยชน์ท้องถิ่นลดลง บรรดาเจ้านายต้องแสวงหารายได้จากแหล่งอื่น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำรงชีพ โดยเฉพาะการทำกิจการป่าไม้ นอกจากนี้เจ้านายยังมีการปรับตัวทางการศึกษาและประกอบอาชีพข้าราชการ จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดราชการเพื่อฝึกและคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบราชการ ทำให้ระบบการศึกษากลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เจ้านายหลายคนจึงเลือกปรับตัวโดยใช้การศึกษาเป็นช่องทางในการเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ของทางราชการ (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 118)

ผู้ศึกษาวิจัยพอสรุปได้ว่า การเข้ามามีบทบาทของสยามในการบริหารราชการของนครเชียงใหม่ ในรูปแบบของการปฏิรูปมณฑลลาวเฉียง เป็นการสิ้นสุดสถานะความเป็นประเทศราชของนครเชียงใหม่ และสิ้นสุดการเป็นระบบเจ้าผู้ครองนคร ในระยะแรกมีการจัดตั้งตำแหน่งเสนาเพื่อลดอำนาจของเจ้าผู้ครองนคร แต่ยังคงให้เจ้านายฝ่ายเหนือ บุตรหลานของเจ้าผู้ครองนครมี

บทบาทในการดำรงตำแหน่งเสนา ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น ยุคดังกล่าวเจ้านายฝ่ายเหนือจึงยังพอจะมีบทบาทในการปกครองอยู่บ้าง

2.5.2 ยุคการผนวกดินแดนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (พ.ศ. 2442 – 2475)

การสถาปนาระบบมณฑลเทศาภิบาลส่งผลให้นครเชียงใหม่กลายมาเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยอย่างแท้จริง เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในตำแหน่งเจ้าเมืองประเทศราช จึงไม่ได้มีฐานะเป็นผู้นำรัฐท้องถิ่น นำไปสู่การยกเลิก “ระบบเจ้า” ใน พ.ศ. 2469 ตามนโยบายสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 หากเจ้าเมืองเมืองใดว่างลงจะไม่มี การแต่งตั้งอีก (อนุ เนินหาด, 2547, หน้า 18) ในยุคดังกล่าวเจ้านายฝ่ายเหนือจึงเป็นสามัญชนในนามของ “ตระกูล ณ เชียงใหม่” ซึ่งเจ้าแก้ววันรัฐได้รับพระราชทานนามสกุลในสมัยรัชกาลที่ 6

เบญจวรรณ บุญโทแสง (2550, หน้า 110) ได้ศึกษาพัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ภายหลังกการผนวกดินแดนของสยาม (พ.ศ. 2442-2547): กรณีศึกษาตระกูล ณ เชียงใหม่ ซึ่งสรุปสภาพสังคมโดยทั่วไปของเมืองเชียงใหม่ระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2475 มีลักษณะสภาพสังคมแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ซึ่งคล้ายคลึงกับสภาพสังคมในช่วงก่อนการผนวกดินแดนดังต่อไปนี้

1. ชั้นผู้นำหรือชนชั้นสูง หมายถึงเจ้านายในระดับสูง ได้แก่ เจ้าผู้ครองนคร เจ้านายฝ่ายเหนือ และขุนนางท้องถิ่น ชั้นสูงสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ชั้นสูงโดยกำเนิด และชั้นสูงโดยตำแหน่ง

2. ชั้นล่าง ได้แก่ ไพร่และทาส โดยไพร่เป็นชนชั้นส่วนใหญ่ของเมืองและมีความสำคัญในฐานะเป็นกำลังของเมือง ส่วนทาส คือชนชั้นต่ำสุดของสังคม มีฐานะเป็นทรัพย์สินส่วนตัวของนายเงิน

การปรับตัวของเจ้านายฝ่ายเหนือในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2442 - 2475 เจ้านายเชียงใหม่กลายเป็นเพียงข้าราชการซึ่งมีเงินประจำตำแหน่ง เจ้านายส่วนใหญ่พยายามหาทางออกโดยการปรับตัวเพื่อแสวงหาอำนาจอื่นมาทดแทน ทั้งนี้ความสำเร็จในการปรับตัวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและโอกาสของเจ้านายแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกัน กระบวนการปรับตัวของกลุ่มเจ้านายในช่วงนี้ปรากฏให้เห็นหลายลักษณะ ดังนี้

1. การปรับตัวทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การทำกิจการป่าไม้โดยเฉพาะการขอสัมปทานเช่าทำป่าไม้จากรัฐบาล การบุกเบิกพื้นที่ป่าครอบครองที่นาเพื่อใช้ในการปลูกข้าว การสร้างตลาดสดขึ้นในบริเวณกลางเมืองเพื่อเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนและซื้อขายสินค้า การสร้างตึกแถวหรือห้องแถวให้เช่า

และธุรกิจประเภทอื่น ๆ เช่น โรงทอผ้า ไร่ยาสูบ โรงบ่มใบยา หรือการทดลองปลูกพืชผักพันธุ์ใหม่ๆ

2. การปรับตัวทางการศึกษา เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ. 2442 ซึ่งทำให้เกิดโรงเรียนขึ้นเป็นจำนวนมาก เจ้านายเชียงใหม่ได้อาศัยช่องทางในการศึกษา เพื่อสร้างโอกาสในการแสวงหาอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นข้าราชการ

3. การปรับตัวทางอาชีพ ในช่วงการปฏิรูปบ้านเมืองส่งผลให้ข้าราชการมีจำนวนมากขึ้น เจ้านายเชียงใหม่บางส่วนจึงพยายามปรับตัวโดยการก้าวเข้าสู่อาชีพรับราชการ กระบวนการปรับตัวของเจ้านายเชียงใหม่ในช่วง พ.ศ. 2442-2475 ทำให้เห็นความพยายามในการปรับสถานะท่ามกลางสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป มีเจ้านายจำนวนน้อยเท่านั้นที่สามารถปรับตัวได้อย่างดี เจ้านายจำนวนไม่น้อยต้องขายทรัพย์สิน ที่ดินและของมีค่าอันตกทอดมาจากบรรพบุรุษให้แก่บุคคลอื่นที่มีกำลังซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่คือ พ่อค้าคนจีนที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

ดังนั้นในทัศนะของผู้ศึกษาจึงกล่าวได้ว่าในยุคหลังการผนวกดินแดน การสถาปนาระบบเทศาภิบาล ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเจ้าผู้ครองนคร และเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยการใช้ระบบมณฑลเทศาภิบาล เป็นการลดอำนาจของเจ้าผู้ครองนครอย่างชัดเจน และเจ้านายฝ่ายเหนือเริ่มมีบทบาทน้อยลงเช่นเดียวกัน ต่อมาจึงมีการตั้งหน่วยบริหารขึ้นรวบอำนาจในการเก็บภาษี ส่งผลให้เจ้านายฝ่ายเหนือเปลี่ยนแปลงสถานะกลายเป็นผู้รับเงินเดือน จึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และด้านการประกอบอาชีพ เพื่อรักษาสถานภาพทางสังคมต่อไป

2.5.3 ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

เจ้านายฝ่ายเหนือเมื่อถูกลดอำนาจเหลือเพียงแต่ในนาม และสูญเสียอำนาจทั้งหมดลงไปในเร็ว ๆ จึงได้มีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง กระบวนการปรับตัวของเจ้านายในตระกูล ณ เชียงใหม่สามารถอธิบายให้เห็นลักษณะของการปรับตัวเป็น 3 ลักษณะ คือ (เบญจวรรณ บุญโทแสง, 2550, หน้า 253 - 263)

1. ด้านบทบาททางการเมืองการปกครอง เจ้านายฝ่ายเหนือเลือกใช้เวทีการเมืองเป็นช่องทางในการรักษาสถานภาพทางสังคม การเข้าสู่ระบบการเมืองของเจ้านายตระกูล ณ เชียงใหม่ จึงมีทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เจ้านายที่มีบทบาททางการเมือง อาทิ เจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ เจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ เจ้ากุลวงศ์ ณ เชียงใหม่ เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ และนายชวีวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นต้น

2. ด้านเศรษฐกิจ มีเจ้านายฝ่ายเหนือปรับตัวด้วยการดำเนินธุรกิจหลายด้าน อาทิ เจ้าบุรีรัตน์ (แก้วมุงเมือง ณ เชียงใหม่) เจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ เจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ นายพงษ์วัฒนา ณ เชียงใหม่ เจ้ายาวพรรณ ณ เชียงใหม่ และนายเฉลิมพร ณ เชียงใหม่ เป็นต้น

3. ด้านบทบาททางสังคม เจ้านายที่มีบทบาททางการเมืองและบทบาททางเศรษฐกิจจึงถูกจัดว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและมีบทบาททางสังคม เป็นชนชั้นนำ อาทิ พลตรีเจ้าราชบุตร (วงษ์ตัน ณ เชียงใหม่) เจ้ากอแก้วประกายกาวิล ณ เชียงใหม่ หม่อมศรีนวล ณ เชียงใหม่ คุณหญิงเจ้าพงษ์แก้ว ณ ลำพูน คุณหญิงเจ้าระวีพันธุ์ สุจริตกุล คุณหญิงเจ้าดารารัตน์ ณ ลำพูน เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ เป็นต้น

ผู้ศึกษาวิจัยพอสรุปได้ว่าเจ้านายฝ่ายเหนือเป็นเจ้านายบุตรหลานที่สืบทอดตระกูลราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ซึ่งเจ้าแก้วนวรรฐ์ได้รับพระราชทานนามสกุล ณ เชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2457 (ประกาศพระราชทานนามสกุล ครั้งที่ 14, 2457) ก่อนจะมีการยกเลิกระบบเจ้า ใน พ.ศ. 2469 เจ้านายฝ่ายเหนือถูกปรับเปลี่ยนสถานะจากเดิมไปเป็นข้าราชการ กระทั่งใน พ.ศ. 2482 พลตรี เจ้าแก้วนวรรฐ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 9 ถึงแก่พิราลัย จึงถือเป็นการสิ้นสุดตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่หรือเจ้าหลวงเชียงใหม่อย่างเป็นทางการ แต่เจ้านายฝ่ายเหนือ ยังคงมีการปรับตัวเพื่อรักษาบทบาทใน 3 ลักษณะ คือ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านเศรษฐกิจ และ (3) ด้านสังคม ในที่นี้จึงมุ่งเน้นศึกษาบทบาทของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือและตัวแทนของการเป็นนักการเมือง นักธุรกิจ และชนชั้นนำในสังคม

2.6 ประวัติของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

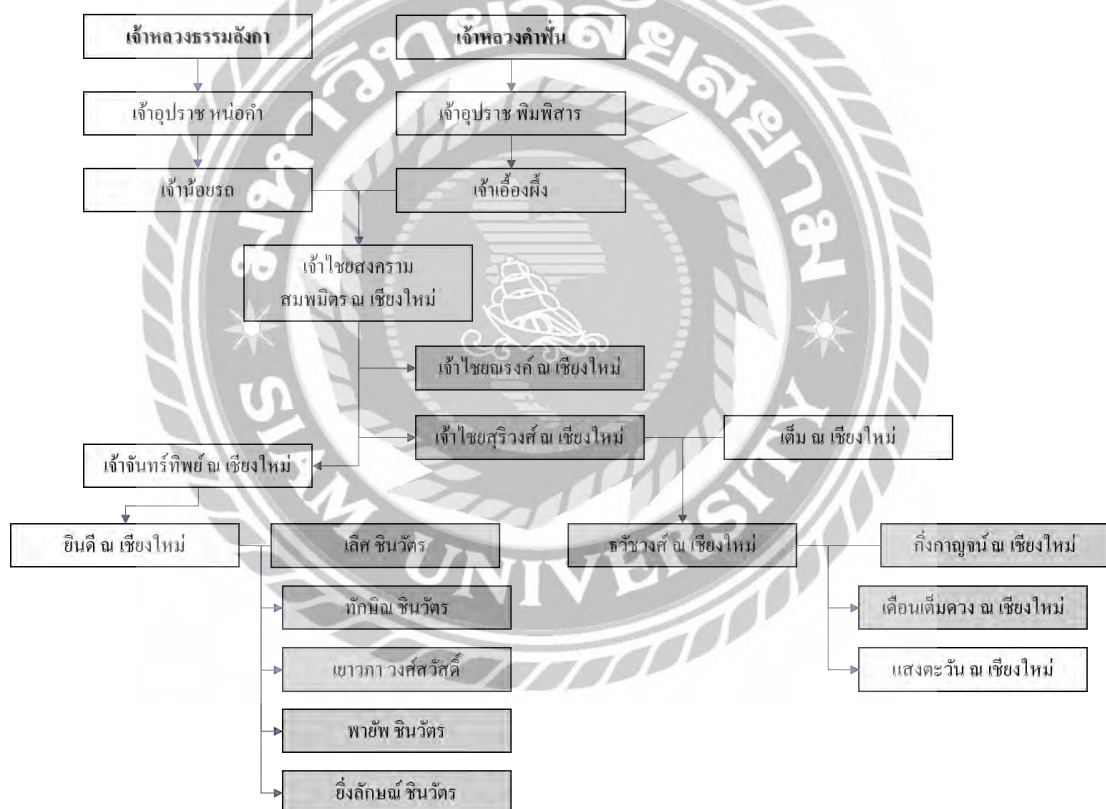
จากการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่านายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมือง และเจ้านายฝ่ายเหนือที่มีการแสดงบทบาทในหลายลักษณะ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

นายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เกิดเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2488 ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนที่สองของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับนางเต็ม ณ เชียงใหม่ บิดาเป็นนักธุรกิจเจ้าของกิจการโรงภาพยนตร์ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เคยทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่ สมรสกับนางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ มีบุตร 2 คน คือ ร้อยเอกหญิงเดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ และนางแสงตะวัน ณ เชียงใหม่

นายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมโยธา จากมหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนาสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา และจบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ประกอบธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ โรงแรมดวงตะวัน (โสภณ เกียรติเชิดแสงสุข, 2555) และเป็นนักการเมืองเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ รัฐมนตรีช่วยว่าการ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการศึกษา เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในระหว่าง พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2548) ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ เคยได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการมูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ (ประกาศนายทะเบียนมูลนิธิจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง จดทะเบียนจัดตั้ง มูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ, 2535)

แผนผังความเชื่อมโยงทางครอบครัวและการเมืองของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ สามารถแสดงได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.1 แสดงผังความสัมพันธ์ครอบครัวของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่

ที่มา : ผู้วิจัย

ต้นตระกูลของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ สืบเชื้อสายมาจากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ 2 พระองค์ คือ เจ้าหลวงธรรมลังกา และเจ้าหลวงคำพัน โดยสมาชิกของตระกูลที่เป็นนักการเมือง

แสดงสัญลักษณ์ด้วยพื้นสีเข้ม ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเครือญาติของนักการเมืองคนสำคัญคือนายชวรงค์ ณ เชียงใหม่ มีศักดิ์เป็นหลานลุงของเจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ อดีต ส.ส. และมีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนางยินดี ชินวัตร มารดาของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า นายชวรงค์ ณ เชียงใหม่ เป็นบุคคลที่มีบทบาททางการเมือง ทั้งในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี กรรมการบริหารพรรคการเมือง และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีบทบาททางสังคมในตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กรรมการมูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ และบทบาททางด้านเศรษฐกิจในฐานะนักธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อวางแนวทางการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้นผู้ศึกษาได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและบทบาทของนักการเมืองผู้มีชื่อเสียงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในหลายช่วงเวลา รวมถึงได้ค้นคว้าวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงของเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยเฉพาะตระกูล ณ เชียงใหม่ ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับหัวข้อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนของแนวคิดและบทบาทของนักการเมืองนั้น มีดังต่อไปนี้

เกชา บ่อมงาม (2553, หน้า ๖) ได้ศึกษาพบว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญ คือ (1) บทบาทในการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ ประกอบด้วย การขยายสาขาพรรค การกำหนดนโยบายพรรค การระดมทุนเข้าพรรค การเสริมสร้างระเบียบวินัยและความปรองดองภายในพรรคประชาธิปัตย์ (2) บทบาทในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ การสร้างความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ การคัดเลือกและการวางตัวบุคคลของพรรคประชาธิปัตย์เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) บทบาทการทำหน้าที่ฝ่ายค้าน คือ การตรวจสอบการทำงานและอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช (4) บทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปี 2551 คือ การสร้างความเชื่อมั่นในการเป็นพรรคร่วมรัฐบาล การประสานกับพรรคการเมืองอื่นจนจัดตั้งรัฐบาลได้เป็นผลสำเร็จ บทบาทในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีภายในพรรคประชาธิปัตย์และพรรคร่วมรัฐบาล และบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ดำเนินการอย่างเต็มความสามารถโดยยึดหลักตามข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์อย่างเคร่งครัด และมุ่งมั่นสืบสานความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ที่สั่งสมกันมาของผู้บริหารจากรุ่นสู่รุ่น นายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีไหวพริบและบารมี ความสามารถและความเหมาะสมกับตำแหน่งเลขาธิการพรรค จนสามารถดำเนินการได้

ผลงานทั้งในเรื่องของการจัดตั้งรัฐบาล การทำหน้าที่ผู้จัดการรัฐบาลที่คอยประสานความขัดแย้งให้กับรัฐบาล รักษาเสถียรภาพของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ทัศนคติของความเป็นผู้ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

เบญจมาภรณ์ ตันหยง (2552, หน้า) ได้ศึกษาแนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม พบว่า (1) พันเอกสมคิด ศรีสังคม เป็นบุคคลแรกๆ ที่นำแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยเข้ามาเผยแพร่ คือ การสร้างรัฐสวัสดิการที่คนจนและคนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมใช้อำนาจทางการเมือง และมีแนวคิดท้องถิ่นและภูมิภาคนิยมที่เน้นการแก้ปัญหาสำคัญๆ โดยเฉพาะความยากจนของคนอีสาน และมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญคือ การเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง “ฝ่ายซ้าย” คือ พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ที่อยู่ในฐานะฝ่ายค้านในช่วง พ.ศ. 2518-2519 ประธานคณะทำงานรณรงค์แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย (ครป.) คนแรกใน พ.ศ. 2524 สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2539-2540 และสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุดรธานี ระหว่าง พ.ศ. 2543-2549 และ (2) แนวคิดและบทบาททางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทย ในด้านบวกคือ นักการเมืองและพรรคการเมืองบางส่วนในเวลาต่อมาได้นำมากำหนดเป็นนโยบายของพรรคและนโยบายหาเสียงเลือกตั้งไปในแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย จนเกิดความแพร่หลายต่อเนื่อง ในด้านลบ คือ เกิดการต่อต้านในหลายรูปแบบจากกลุ่มและพรรคการเมือง “ฝ่ายขวา”

จรัส ลาภเจริญสุข (2537, หน้า) ได้ทำการวิจัยศึกษาบทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์ บุญชนะ อัดถากร พบว่าการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์ บุญชนะ อัดถากร นั้น มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีบทบาททางการเมือง ดังนี้ 1. คุณสมบัติส่วนตัวของศาสตราจารย์ บุญชนะ อัดถากร 2. ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ 3. ประสบการณ์ทางการเมืองที่หลากหลายเป็นระยะเวลายาวนาน ปัจจัยสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ความซื่อสัตย์สุจริต และควมมีคุณธรรมของศาสตราจารย์ บุญชนะ อัดถากร พร้อมทั้งการที่ได้รับโอกาสจากผู้มีอำนาจรัฐชาติบัพัติให้ได้ทำงานและการบริหาร เป็นผลให้ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจรัฐชาติบัพัติเกือบทุกยุคทุกสมัยตลอดมา ส่วนแนวคิดที่ปรากฏพบว่า ศาสตราจารย์ บุญชนะ อัดถากร มีแนวคิดทางการเมืองที่เชื่อมั่นในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีแนวคิดทางเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี หรือทุนนิยม

นิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร (2539, หน้า) ได้ศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับความคิดทางการเมืองของมาคิอาวลดี ในประเด็นของการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ พบว่า

1. บทบาททางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2475-2487 สามารถอธิบายด้วยความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี ทั้งในเรื่องการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ

2. จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ปกครองที่มีคุณธรรมทางการเมืองในแบบมาคิอาเวลลี

3. จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ปกครองที่มีบทบาททางการเมืองในแบบมาคิอาเวลลี

4. การนำเอาความคิดทางการเมืองมาศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมือง สามารถอธิบายได้เพียงสิ่งที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ไม่สามารถอธิบายความตั้งใจหรือความคิดได้

5. ความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี เป็นความคิดที่อธิบายลักษณะสังคมนิยมของชนชาติการเมือง

6. การศึกษาการกระทำของนักการเมือง โดยใช้ความคิดทางการเมืองของตะวันตก เป็นสิ่งที่ทำได้แต่ต้องพิจารณาเสียก่อนว่าจะทำการศึกษาในประเด็นใด แล้วเลือกความคิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมาศึกษา จะทำให้การศึกษามีความเป็นไปได้มากขึ้น

วิลาลินี จินตลิจิตติ (2546, หน้า (1)) ได้ศึกษาบทบาททางการเมืองของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้ความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีในการศึกษาบทบาททางการเมืองของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ในประเด็นการขึ้นสู่อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจ พบว่าหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ขึ้นสู่อำนาจโดยการสนับสนุนของมหาชน และสามารถรักษาอำนาจผ่านวิธีการต่าง ๆ ทั้งการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน การตัดสินใจเปิดสัมพันธไมตรีทางการทูตกับประเทศจีน และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน แต่หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กลับต้องสูญเสียอำนาจเพราะมีเพื่อนร่วมงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว ประกอบกับการไม่ได้กำจัดกลุ่มอำนาจเก่าให้หมดสิ้นไป และไม่อยู่ในสถานะที่จะควบคุมกองกำลังของตนเองได้

ชินภัทร์ สมุทรทัย (2546, หน้า ๖) ได้ทำการศึกษาวิจัยท้องถิ่นนิยมกับชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเป็นท้องถิ่นนิยม คุณสมบัติส่วนบุคคล คือ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนิยม โดยอายุมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนิยมในทางบวก คือยิ่งอายุมากขึ้นยิ่งมีความเป็นท้องถิ่นนิยมมากขึ้น การศึกษามีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนิยมในทางลบ คือยิ่งการศึกษาสูงขึ้นความเป็นท้องถิ่นนิยมยิ่งลดลง อาชีพมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นนิยม อาชีพที่มีความเป็นท้องถิ่นนิยมสูงที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร รายได้มีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นในทางลบ คือยิ่งรายได้มากขึ้นความเป็นท้องถิ่นนิยมจะลดน้อยลง และความเป็นท้องถิ่นนิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการหาเสียงเน้นท้องถิ่นของพรรคไทยรักไทย และการลงคะแนนเสียงให้พรรคไทยรักไทยทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบ่งเขตคนเดียว

สถาบันพระปกเกล้า (2551, หน้า V) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนักรการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักรการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่สามารถจำแนกได้คือ อดีตข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักธุรกิจ บุคคลที่มีตำแหน่งในสมาคม/ชมรม อดีตข้าราชการส่วนภูมิภาค นักกฎหมาย และบุคลากรด้านสื่อสารมวลชน ส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนักรการเมืองเทศชาย ซึ่งมีนักรการเมืองเทศหญิงเพียง 4 คน โดยในจำนวนนี้มีความสัมพันธ์เป็นคู่สมรสของนักรการเมือง 2 คน และญาตินักรการเมือง 1 คน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง จำนวน 7 สมัย คือ นายไกรสร ตันติพงศ์ รองลงมาจำนวน 6 สมัย ได้แก่ นายทองดี อิศราชีวิน นายเจริญ เขาวนัประยูร และนายสุรพันธ์ ชินวัตร

ความนิยมในพรรคการเมืองของประชาชนชาวเชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 - 2539 มีพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมจากชาวเชียงใหม่ และได้ที่นั่ง ส.ส. จากจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างสม่ำเสมอ ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งยกเว้นในการเลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 และการเลือกตั้ง 2 กรกฎาคม 2538 และในช่วง พ.ศ. 2544-2548 ซึ่งกระแสความนิยมของพรรคไทยรักไทยในจังหวัดเชียงใหม่มีสูงมาก รวมทั้งวิธีการและกลวิธีในการหาเสียงของนักรการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้ความสามารถเฉพาะตัวที่โดดเด่น การหาเสียงแบบเข้าถึงชาวบ้าน การแจกใบปลิว และการใช้เครือข่าย ส่วนบทบาทความสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์รวมทั้งกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ พบว่าครอบครัว วงสาคณาญาติ เพื่อน ลูกศิษย์ ลูกคำ รวมทั้งภูมิลำเนาเดิม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนทางการเมืองแก่นักรการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ให้ได้รับการเลือกตั้ง

เบญจวรรณ บุญโทแสง (2550, หน้า ช - ฉ) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นภายหลังการผนวกดินแดนของสยาม (พ.ศ. 2442-2547) กรณีศึกษาตระกูล ณ เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประการที่หนึ่ง นับตั้งแต่พระเจ้ากาวิละ และพระอนุชาทั้ง 6 พระองค์ได้เข้าสวามิภักดิ์กับสยาม และสามารถยึดเมืองเชียงใหม่จากการเป็นเมืองขึ้นของพม่าได้สำเร็จ เชียงใหม่ก็มีฐานะเป็นประเทศราชของสยาม การดำเนินนโยบายของสยามต่อเมืองเชียงใหม่มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มต้นจากการให้อิสระในการปกครองตนเองแก่เจ้าหลวงและบรรดาเจ้านายบุตรหลานภายใต้เงื่อนไขที่ไม่เข้มงวด โดยอาศัยนโยบายผูกใจเจ้านายฝ่ายเหนือ ต่อมาจึงเริ่มเข้าแทรกแซงอำนาจท้องถิ่น และดำเนินการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการผนวกดินแดนเชียงใหม่ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสยามอย่างเต็มรูปแบบ นโยบายผนวกดินแดนเข้ากับสยามส่งผลให้อัตลักษณ์ท้องถิ่นถูกทำลาย และเกิดการก่อรูปสำนึกใหม่ขึ้นทดแทน นั่นคือสำนึกความเป็นไทยร่วมกัน เพื่อความเป็นเอกภาพแห่งชาติ จนกระทั่งใน พ.ศ. 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร เชียงใหม่จึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักร

ไทย ทำให้เจ้าหลวงและเจ้านายเชียงใหม่มีฐานะเป็นสามัญชน ภายใต้ตระกูล ณ เชียงใหม่ สืบมาจนถึงปัจจุบัน **ประการที่สอง** ตลอดการดำเนินนโยบายผนวกดินแดนอย่างเบ็ดเสร็จ เจ้าหลวงและเจ้านายบุตรหลานซึ่งเป็นกลุ่มอำนาจเดิมต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน อันนำมาสู่ความอ่อนแอทั้งในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ปฏิบัติการแสดงออกอันเป็นกระบวนการตอบโต้อำนาจรัฐจึงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เจ้านายตระกูล ณ เชียงใหม่ เข้าสู่กระบวนการปรับตัวใน 2 ลักษณะ เพื่อเป็นเครื่องรับประกันความสำเร็จในการรักษาสถานภาพ กล่าวคือ การต่อสู้ เรียกร้อง ทำทนายอำนาจรัฐบาล และการคืนรนแสวงหาอำนาจอื่นมาทดแทนอำนาจเดิมที่สูญหายไป การปรับตัวในลักษณะแรกพบว่า เจ้านายส่วนใหญ่ มีวิธีการต่อสู้เรียกร้องในลักษณะประนีประนอม ไม่เข้มข้น และไม่หวังผลในทางปฏิบัติมากนัก ทำให้การต่อสู้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามกลุ่มเจ้านายได้มีการปรับตัว โดยคืนรนแสวงหาอำนาจอื่นทดแทนอำนาจเดิมที่สูญหายไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนตนเอง เพื่อแสวงหาช่องทางในการรักษาพื้นที่ทางสังคมให้ใกล้เคียงกับอดีตให้มากที่สุด

จากการศึกษากระบวนการปรับตัวทางการเมืองของตระกูล ณ เชียงใหม่ พบว่าเมื่อสังคมอยู่ภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความสำเร็จในการปรับตัวของตระกูล ณ เชียงใหม่ เพื่อรักษาความเป็นชนชั้นนำให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านชาติกำเนิด ความเป็นเจ้านายสืบเชื้อสายตรง และการมีบิดามารดาเป็นเจ้าด้วยกันทั้งคู่ แต่สำหรับสังคมประชาธิปไตย ชนชั้นนำมีความหลากหลาย ปัจจัยด้านชาติกำเนิดจึงไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่นำมาสู่ความเป็นชนชั้นนำ เจ้านายต้องปรับตัวโดยแสวงหาอำนาจจากช่องทางอื่นทดแทน อาทิ ทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ โดยเฉพาะทางสังคม แต่สำหรับการปรับตัวในทางการเมือง น่าสังเกตว่ากลุ่มเจ้านายมีการปรับตัวทางการเมืองปรากฏให้เห็นอย่างจำกัด เนื่องจากการปรับตัวที่เกิดขึ้นในตระกูล ณ เชียงใหม่ มีลักษณะที่เป็นปัจเจกบุคคล ไม่มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกัน และไม่มีผู้นำที่แท้จริง ประกอบกับความไม่เป็นเอกภาพภายในตระกูล และการถูกความเป็นอื่นแทรกแซง ทำให้การปรับตัวที่เกิดขึ้นมีลักษณะไม่เป็นมวลรวม การปรับตัวทางการเมืองจึงกลายเป็นพลังที่กะจัดกระจาย อันไม่อาจจะทำให้การปรับตัว เพื่อรักษาความเป็นชนชั้นนำในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง และประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

งานวิจัยต่างประเทศ

Lipset (1960) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยในซีกโลกตะวันตก พบว่าลักษณะทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมิตบทบาในการเลือกตั้ง

มีระดับมากน้อยต่างกัน ได้แก่ รายได้ การศึกษา เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การเข้ากลุ่มสมาคม และกลุ่มอาชีพ

Schramm (1969) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารทางการเมืองมาก พบว่า คนที่มีระดับการศึกษาสูงทั้ง ไม่ว่าจะประกอบอาชีพหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร จะมีความสนใจข่าวสารทางการเมืองมากในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของบุคคลที่มีการศึกษาดำกว่า มีการประกอบอาชีพที่ได้รับการยกย่องหรือมีเกียรติ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี จะส่งผลให้บุคคลนั้น เพิ่มระดับความสนใจในการรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น

Milbrath & Goel (1977) ได้ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าประชาชนจะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่จะมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง เมื่ออายุใกล้เคียงกับ 60 ปี โดยในวัยหนุ่มสาวที่มีสถานภาพโสด มักจะแยกตัวออกจากสังคมของตนเอง และไม่ค่อยมีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีบทบาทการเมืองนอกระบบ เช่น การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง เดินขบวน ก่อการจลาจล เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย จึงสรุปได้ว่าการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนปัจจัยเรื่องรายได้ หากมีรายได้สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

Anna Yu. Karpova, Natalya N. Meshcheryakova, and Aliona I. Chudinova (2016) ศึกษาบทบาททางการเมืองของปัญญาชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบทบาทของปัญญาชนในสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างปัญญาชนกับรัฐบาลท่ามกลางวิกฤตการณ์การเงิน โลกที่แผ่ขยายออกไป ส่งผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิตและสังคม ภายใต้สมมติฐานที่ว่า การเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติของสังคม ความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น และพลวัตทางสังคมที่เร่งตัวขึ้น เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงชุมชนทางสังคม และ "ปัญญาชน" ในแง่ของโครงสร้างและลักษณะการทำงาน โดยเราเชื่อว่าปัญญาชนมีหน้าที่หลัก 2 ประการในสังคม ได้แก่ การรักษาเสถียรภาพของระบบสังคม และการทำหน้าที่วิเคราะห์เชิงวิพากษ์

กล่าวได้ว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ บทบาททางการเมืองของนักการเมืองไทย สามารถแสดงออกได้ในหลายบทบาท ทั้งบทบาทในพรรคการเมือง บทบาทในการเลือกตั้ง บทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลหรือฝ่ายค้าน บทบาทที่มีต่อพื้นที่ในมติเชิงการเมืองท้องถิ่น มติเชิงการเมืองระดับประเทศ รวมทั้งบทบาทในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลหรือพรรคการเมือง ด้วยลักษณะขอบเขตการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองของนายรวิช่วงศ์ ณ เชียงใหม่ ในหลายมิติทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร พรรคการเมือง หรือการเมืองท้องถิ่น ในส่วนของการเป็น

ตัวแทนชนชั้นนำหรือเจ้านายฝ่ายเหนือ และกลุ่มปัญญาชน พอสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเจ้านายฝ่ายเหนือ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง เพื่อรักษาสถานภาพทางสังคมและความเป็นชนชั้นนำ ผู้ศึกษาวิจัยมุ่งเน้นศึกษาบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานะทางสังคมหรือไม่ เพื่อเติมเต็มทางวิชาการให้ผู้สนใจได้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างชนชั้นนำ หรือเชื้อสายเจ้านายในอดีต กับบทบาททางการเมืองในปัจจุบัน

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ยกมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้ตามรูปภาพที่ 2.2

รูปภาพที่ 2.2 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

ที่มา : ผู้วิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จำแนกได้ 2 ปัจจัยหลัก คือ (1) ปัจจัยในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งด้านฝ่ายบริหาร การดำรงตำแหน่งด้านฝ่ายนิติบัญญัติ การดำรงตำแหน่งด้านพรรคการเมือง และการดำรงตำแหน่งด้านการเมืองท้องถิ่น และ (2) ปัจจัยในการเป็นตัวแทนทางสังคม ประกอบด้วย การกล่อมเกลาททางการเมือง และการเป็นตัวแทนชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัย

ในการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษารolesทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณเป็นวิธีการวิจัยสนับสนุน ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

3.1.1 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย เอกสารต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565
- ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

- ขั้นตอนที่ 3** ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกโดยใช้แบบสัมภาษณ์
- ขั้นตอนที่ 4** ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น
- ขั้นตอนที่ 5** ข้อมูลจากการเก็บการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามขั้นตอนที่ 3 และแบบสอบถาม ตามขั้นตอนที่ 4 นำมาวิเคราะห์และกลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับคำตอบมา
- ขั้นตอนที่ 6** รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 5 นำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้
- ขั้นตอนที่ 7** นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 6 มาเขียนข้อค้นพบในการวิจัย ซึ่งมีการตรวจสอบจากแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม เพื่อให้ทราบถึงบทบาททางการเมืองของรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565
- ขั้นตอนที่ 8** จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มที่ไม่เป็นนักการเมือง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เหตุผลในการเลือก
กลุ่มที่ 1 นักการเมือง			
1	นายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่	อดีตรัฐมนตรี	ผู้เป็นกรณีศึกษา
2	นายณรงค์ นิยมไทย	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่	เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่
3	นายภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์	นักการเมือง	เป็นอดีตทีมงานการเมืองของนักการเมืองสกุล ณ เชียงใหม่
4	นายคณาพงษ์ วงศ์งาม	นักการเมือง	เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทในปัจจุบันในเขตเลือกตั้งที่ 3

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เหตุผลในการเลือก
กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ไม่เป็นนักการเมือง			
1	พลตำรวจตรี อนุ เนินหาด	อดีตรองผู้บังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัดลำพูน	เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ เชียงใหม่
2	นายรัชชัย โกมลรัตน์	ประธานชมรมผู้สื่อข่าว จังหวัดเชียงใหม่	เป็นสื่อมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3	นางกัลลินรูป ณ เชียงใหม่	ทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ	เป็นผู้มีบทบาทในการดำเนิน กิจกรรมของสกุล ณ เชียงใหม่

3.2.2 ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย อำเภอสันกำแพง (ยกเว้นตำบลแช่ช้าง ตำบลสันกลาง ตำบลบวกก้าง) อำเภอแม่อน และอำเภอดอยสะเก็ด เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ ดังนั้นขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5

ดังนั้นงานวิจัยนี้ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 400 คน จึงจะสามารถกำหนดตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

ลำดับ	อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	สันกำแพง (ยกเว้นตำบลแช่ช้าง ตำบลสันกลาง ตำบลบวกก้าง)	64,616	159
2	แม่อน	20,937	52
3	ดอยสะเก็ด	76,605	189
รวมทั้งสิ้น		162,085	400

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ จะใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ส่วน คือ

3.3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Model to Interview)

โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 6 ส่วน คือ

1) ส่วนที่ 1 เป็นคำถามด้านฝ่ายบริหาร หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในฐานะฝ่ายบริหาร (รัฐมนตรี)

2) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามด้านฝ่ายนิติบัญญัติ หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ

3) ส่วนที่ 3 เป็นคำถามด้านพรรคการเมือง หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

4) ส่วนที่ 4 เป็นคำถามด้านการเมืองท้องถิ่น หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในการเมืองระดับท้องถิ่น

5) ส่วนที่ 5 เป็นคำถามด้านการกล่อมเกล่าทางการเมือง หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในลักษณะของการถูกกล่อมเกล่าทางการเมือง

6) ส่วนที่ 6 เป็นคำถามด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) หมายถึงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 ที่แสดงออกในสถานะชนชั้นนำของเชียงใหม่

3.3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแสดงข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง และบทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)

3) ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแสดงความคิดเห็นปลายเปิด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

3.4 การทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.4.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและบทบาททางการเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

3.4.2 สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายรวิวงค์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

3.4.3 นำเสนอโครงร่างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ด้วยการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์ดังนี้

+1 ในข้อที่มีความชัดเจนว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 ในข้อที่ไม่แน่ใจว่าจะสอดคล้องกับจุดประสงค์

-1 ในข้อที่มีความชัดเจนว่าไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

จ. เลือกข้อคำถามที่มีค่าคะแนนดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 0 ขึ้นไป ไปใช้ในการเก็บข้อมูล หากมีข้อคำถามไม่เพียงพอ และครอบคลุมขอบเขตการวิจัย ให้ปรับปรุงแก้ไขและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบใหม่ เพื่อให้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย

ฉ. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการดังนี้

3.5.1 วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย เช่น ประกาศของราชการ เอกสารรายงานการประชุม รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงาน เป็นต้น

3.5.2 วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.3 วิธีการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์แล้วนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

3.6 การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ดังนี้

3.6.1 นำข้อมูลจากการสังเกต การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (สุภางค์ จันทวานิช, 2549, หน้า 131-136) โดยอาศัยคำถามวิจัยเป็นแกนหลักในการวิเคราะห์เนื้อหา คือ ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบด้วย ด้านฝ่ายบริหาร ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ ด้านพรรคการเมือง ด้านการเมืองท้องถิ่น และปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ประกอบด้วย การกล่อมเกลாதทางการเมือง การเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)

3.6.2 นำข้อมูลได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปบรรยายซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 และเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง โดยการศึกษานี้แบ่งปัจจัยองค์ประกอบการศึกษาออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

ดังนั้น จึงขอนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่นำมาวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฝ่ายบริหาร ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ ด้านพรรคการเมือง และด้านการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลมีลักษณะเป็นอันตรภาคชั้น 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฝ่ายบริหาร ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ ด้านพรรคการเมือง และด้านการเมืองท้องถิ่น ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ถึง ตารางที่ 4.4 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

4.1.1 บทบาททางการเมืองด้านฝ่ายบริหาร

นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในช่วง พ.ศ. 2538 – 2539 เป็นระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน 4 วัน มีผลงานที่สำคัญคือ การจัดตั้งองค์กรสนับสนุนและพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ หรือปัจจุบันคือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมถึงการกำหนดนโยบายให้แพทย์ ทันตแพทย์ และเภสัชกรที่เกษียณอายุราชการได้ทำงานด้านบริการต่อเนื่องในสถานพยาบาลของรัฐ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ในช่วง พ.ศ. 2539 – 2540 เป็นเวลา 11 เดือน มีผลงานที่สำคัญคือ การกำหนดนโยบายนำร่องการจัดทำโครงการ "บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ โดยยึดหลักศาสนาอิสลามหรือบัญชีเงินฝากที่ไม่ให้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย" ให้ธนาคารออมสินดำเนินการ และพัฒนาสู่การเป็นธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน และนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2540 เป็นเวลา 15 วัน ก่อนที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีจะลาออกจากตำแหน่ง จึงเป็นการดำรงตำแหน่งในระยะเวลาสั้นๆ ยังไม่มีบทบาทหรือผลงานสำคัญในตำแหน่งดังกล่าว (วิกิพีเดีย, ม.ป.ป.)

การแสดงบทบาททางการเมืองในฝ่ายบริหาร (ในฐานะรัฐมนตรี) ของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลงานเชิงนโยบาย มากกว่าการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ จึงไม่มีผลงานโดดเด่นในระดับจังหวัด และในขณะเดียวกันการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี กลับส่งผลให้บทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ลดลง อันเนื่องมาจากการใช้เวลาส่วนใหญ่ในการบริหารราชการแผ่นดินของกระทรวงที่ได้รับมอบหมาย และใช้เพียงเวลาช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ในการลงพื้นที่พบปะประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ (ชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) แต่นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ยังมีการแสดงบทบาทในการรับฟังปัญหาของประชาชนนำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบาย อาทิ การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบด้วยการส่งเสริมให้โรงงานยาสูบกระทรวงการคลัง รับซื้อยาสูบในราคาที่สูงขึ้น และจากการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่านายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เป็นมีลักษณะไม่ใช่ข้าราชการเมืองผู้ริเริ่มโครงการ หรือนักการเมืองจอมโปรเจก (อนุ เนินหาด, การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566)

บทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ในฐานะรัฐมนตรี มีการแสดงออกในลักษณะเป็นผู้ประสาน ผู้ปฏิบัติ มากกว่าการเป็นผู้ผลักดันโครงการ เพราะบุคลิกส่วนตัวของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เป็นคนที่มีความประนีประนอม ไม่มีการรวมกลุ่มการเมืองกับนักการเมืองคนอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จึงไม่แสดงบทบาทขัดแย้งกับกลุ่มการเมืองอื่น ประกอบ

กับนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างน้อย จึงมักไม่เห็นบทบาทของการร่วมมือกันริเริ่ม ผลักดัน โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ (อนุ เนินหาด , การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) (ณรงค์ นิยมไทย, การสัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562)

การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่น้อยกว่าการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อเปรียบเทียบกับ การดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในช่วง พ.ศ. 2535 – 2537 ซึ่งมีบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มากกว่า เช่น การสนับสนุนให้มีการก่อสร้างถนนวงแหวนรอบเมืองเชียงใหม่ และการก่อสร้างหมู่บ้านพักนักกีฬาในจังหวัดเชียงใหม่ (ชุติพน สารแปง, การสัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2562)

บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งด้านฝ่ายบริหาร ของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ที่แสดงออกในระดับใด ลักษณะใด และการเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายถึงบทบาททางการเมือง โดยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านฝ่ายบริหาร n = 400

รายการ	ประเมินผล		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง			
1.1 ด้านฝ่ายบริหาร			
1.1.1 นายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะรัฐมนตรี	4.16	0.744	เห็นด้วยมาก
1.1.2 นายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะการเป็นผู้ประสานงาน	3.76	0.996	เห็นด้วยมาก
1.1.3 การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่	3.65	0.894	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.1 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านฝ่ายบริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะรัฐมนตรี พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะการเป็นผู้ประสานงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.76 และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ื่อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.65

จากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็น สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประเด็นเรื่องการรับรู้บทบาททางการเมือง และรู้จักนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ในฐานะรัฐมนตรี แต่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเรื่องการดำรง ตำแหน่งรัฐมนตรีของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ กกับการื่อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองใน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ในค่าระดับต่ำกว่าประเด็นอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ ข้อมูลสำคัญเช่นเดียวกันว่า นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ไม่มีผลงานโดดเด่นในระดับจังหวัด และมี บทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ลดลง เนื่องจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) ว่า “พอเป็นรัฐมนตรีก็ไม่มีเวลา ต้องอาศัยช่วงเสาร์อาทิตย์มาร่วมงานของชาวบ้าน” และจากการให้ สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “บุคลิกท่านไม่ค่อยแปลกคัน เหมือน ส.ส.คนอื่น ไม่พินรง ไม่ไข่จ่อมโปรเจก ที่ได้เป็น ส.ส. ไม่ใช่เพราะฐานเสียงกลุ่มใด เฉพาะเจาะจง แต่เป็นเพราะประชาชนทั่วไป”

4.1.2 บทบาททางการเมืองด้านฝ่ายนิติบัญญัติ

นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ เริ่มเข้าสู่การทำงานการเมืองเป็นครั้งแรกในการลงสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดพรรครวมไทย ซึ่งมีนายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค โดยไม่ได้มีใครชักชวนหรือสนับสนุน แต่ในครั้งนั้นได้รับคะแนนเป็น ลำดับที่ 4 จึงไม่ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งในครั้งนั้นนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ แพ้ให้กับคะแนนความนิยม ในตัวบุคคลของอาจารย์จำรูญ ไชยลังการณ อติตอาจารย์ใหญ่โรงเรียนปรินส์รอยเอลส์วิทยาลัย ต่อมาเมื่อนักการเมืองท้องถิ่นได้ชักชวนให้ไปร่วมงานกับกลุ่มอานันท์ภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มการเมือง ท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่ในขณะนั้นยังไม่ได้ให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่น แม้ว่าเจ้า ไชยสุริวงค์ ฌ เชียงใหม่ บิดาจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น หัวหน้ากลุ่มพัฒนาเวียงพิงค์ ต่อมาคือ กลุ่ม ประชาสันติ ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) ว่า “ลงสมัคร ส.ส.ครั้งแรก ปี 2529 พรรครวมไทย โดยไม่มีใครชวนเลย ส่วนมากพรรคพวก

จะชวนลงเทศบาล แต่ผมไม่สนใจ ... ช่วงนั้นหลังการเมืองเจียบไประยะหนึ่ง เริ่มมาใหม่เลยลงสมัครดู พรรคพวกคนใกล้ชิดก็คิดว่าเราลงเล่นๆ ... พอเป็นเทศบาลเป็นหัวหน้าพรรค”

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มมีบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ จากชักชวนของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีภารกิจตั้งพรรคความหวังใหม่ จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคกิจสังคมของพลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา และชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ครั้งแรก ในช่วง พ.ศ. 2531 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 5 สมัย ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2543 เป็นเวลาประมาณ 12 ปี (สถาบันพระปกเกล้า, 2551, หน้า 19-21)

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่เข้าถึงชาวบ้าน มักร่วมงานสังคม ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านเป็นที่รู้จักของชาวบ้านทั่วไป ประกอบกับในช่วงนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่หลายคน ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ทำให้ห่างหายจากการลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน เช่น นายสุบิน ปิ่นขยัน นายสุรพันธ์ ชินวัตร ซึ่งส่งผลให้นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับคะแนนนิยมเพิ่มมากขึ้น แต่ในส่วนของบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎร นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่คนอื่น ๆ อาทิ นายอำนาจ ยศสุข นางผณิตรา ภัคเกษม ด้วยเหตุผลเพราะว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบุคลิกเป็นคนพูดน้อย การหาเสียงก็ไม่ได้เน้นการปราศรัย (ณรงค์ นิยมไทย, การสัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562) สำหรับด้านนิติบัญญัติในฐานะกรรมการ นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาทในฐานะเป็นกรรมการการปกครอง ทำหน้าที่ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องที่ จึงส่งให้ได้รับความนิยมในกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ (ชุดิพน สารแปง, การสัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2562)

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2565 ในระยะแรกเป็นบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลา 12 ปี ดำรงตำแหน่งกรรมการการปกครอง และตำแหน่งสำคัญคือ รองประธานกรรมการการต่างประเทศ บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงอยู่ในกลุ่มนักการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูงมาก นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับทศบดี มีกำลังทรัพย์สามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนได้อย่างเต็มที่ เช่น การสนับสนุนน้ำดื่มในงานบุญต่าง ๆ จนสื่อมวลชนกล่าวถึงว่าเป็น “ผู้มากบารมีของจังหวัดเชียงใหม่” (วิกิพีเดีย, ม.ป.ป.) หลังจากนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงมีบทบาททางการเมืองใน

ฐานะนักการเมืองท้องถิ่นมากขึ้น และยังมีบทบาททางการเมืองในการเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองของนางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ ในการเลือกตั้งท้องถิ่น แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับการชักชวนจากหลายพรรคการเมืองแต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้ปฏิเสธการเข้าร่วมงานกับพรรคการเมืองใดและได้วางมือทางการเมือง เพราะต้องการพักผ่อน จึงไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง (ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) แต่ในส่วนของนางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ และบุตรสาวยังให้ความสนใจงานการเมืองอยู่ (กิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2566)

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ถูกแสดงออกในลักษณะเป็นบุคคลหนึ่ง เจียบ พุดน้อย มีความประนีประนอมสูง ไม่ขัดแย้งกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนอื่น ทำงานในรูปแบบเฉพาะกลุ่มมากกว่าการทำงานร่วมกับนักการเมืองกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการประสานงาน เช่น นางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ นายเฉลิม (ชุตินพ) สารแปง เป็นต้น อาจมีเหตุมาจากการที่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมืองในสังกัดพรรคความหวังใหม่ แตกต่างจากนักการเมืองคนอื่นในจังหวัดเชียงใหม่ อีกด้านหนึ่งนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีลักษณะเป็นบุคคลที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ไม่ถือตัว ไม่มีภาพลักษณ์การถอนทุนคืนจากการเมือง ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “การเป็นเจ้า การเข้ากับคนง่ายมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนเลือก พี่หนูย่เค้ามีเงิน เป็นปัจจัยสำคัญ หหมดที่ไปตั้งหลายแปลง หลายปี กว่าจะได้งานเองได้ แล้วยังไม่ใช้นักการเมืองที่เอาทุนคืน มีช่องทางจะถอนทุนคืนได้ พี่หนูย่เค้าไม่ใช่คนลักษณะนั้น ทำการเมืองขาดทุนนะ แก่ไม่ใช่คนหาช่องนะ”

บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งด้านฝ่ายนิติบัญญัติ ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่แสดงออกในระดับใด ลักษณะใด และการเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายถึงบทบาททางการเมือง โดยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ n = 400

รายการ	ประเมินผล		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง			
1.2 ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ			
1.2.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่	4.10	0.920	เห็นด้วยมาก
1.2.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะเป็นผู้ผลักดันเรื่องต่าง ๆ	3.96	1.034	เห็นด้วยมาก
1.2.3 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรที่โดดเด่น	3.62	0.997	เห็นด้วยมาก
1.2.4 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการลงพื้นที่พบปะประชาชน	4.22	0.824	เห็นด้วยมากที่สุด
1.2.5 การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่	3.94	0.893	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งด้านฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดเพียงหัวข้อเดียว คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการลงพื้นที่พบปะประชาชน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.22

ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จำนวน 4 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะเป็นผู้ผลักดันเรื่องต่าง ๆ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.96 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.94 และ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรที่โดดเด่น พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.62

จากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองในการลงพื้นที่พบปะประชาชนของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าบทบาททางการเมืองที่มีค่าเฉลี่ยการสำรวจต่ำที่สุดคือ ประเด็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “ที่หนูไม่ได้ໄ໊รໄ໊บทบาททางนิติบัญญัติ เป็นปากเป็นเสียง บางทีปัญหาคนยากจน ปัญหาต้องผลักดันก็ไม่มีความ”

4.1.3 บทบาททางการเมืองด้านพรรคการเมือง

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มทำงานการเมืองครั้งแรกในสังกัดพรรครวมไทย นำโดยนายณรงค์ วงศ์วรรณ ต่อมาย้ายมาสังกัดพรรคกิจสังคม นำโดยพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา กระทั่งใน พ.ศ. 2533 พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ร่วมกับนักการเมืองแกนนำ อาทิ พลตรี ศรชัย มนต์วิวัฒน์ เอก อภิวันท์ วิริยะชัย พลโท เขวงศักดิ์ ทองฉลุย และนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ขึ้น ซึ่งเนื่องจากเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ บิดา มีความสนิทสนมกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ส่งผลให้พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ (ณรงค์ นิยมไทย, การสัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2562) และจากการศึกษาพบว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีแนวความคิดที่จะไม่เข้าร่วมงานการเมืองกับพรรคการเมืองอื่น นอกเหนือจากการเข้าร่วมกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จากกรณีการลงมติแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566)

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ สังกัดพรรคความหวังใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 จนถึงการยุบพรรคความหวังใหม่เข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทย ใน พ.ศ. 2545 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลประสานงานการเมือง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ และได้รับแต่งตั้งเป็นรองเลขาธิการพรรคความหวังใหม่ ใน พ.ศ. 2534 และเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ใน พ.ศ. 2541 และนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นสมาชิกในกลุ่มการเมืองของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่คัดเลือกผู้สมัครของพรรคความหวังใหม่ ในจังหวัดภาคเหนือตอนบน (วิกิพีเดีย, ม.ป.ป.)

บทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ในพรรคความหวังใหม่แสดงออกในลักษณะการเป็นแกนนำพรรค เป็นสมาชิกในกลุ่มของหัวหน้าพรรค (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) มีบทบาทในการเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดภาคเหนือตอนบน แต่บทบาทของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ไม่ได้โดดเด่นในลักษณะการเป็นแกนนำกลุ่มการเมือง หรือหัวหน้ากลุ่มในพรรคความหวังใหม่ แต่นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดภาคเหนือของพรรคความหวังใหม่เพียงไม่กี่คนที่ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี เหตุผลคือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ กับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และการเป็นคนที่มีบุคลิกไม่นิยมการเปลี่ยนแปลง ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุเนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “เป็นคนที่ไม่อยากเปลี่ยนแปลงอะไร ไม่อยากไปปรับตัวกับการเมืองใหม่ หัวหน้าใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อต้องการลงเลือกตั้งแล้วได้รับเลือกเท่านั้นเอง ซึ่งมั่นใจว่าฐานคะแนนของตัวเองมี ไม่ต้องไปโหนกระแสพรรค”

การดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ในลักษณะการเป็นแกนนำพรรค ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือ โดยเฉพาะบทบาทที่เห็นได้ชัดเจน คือ การสนับสนุนให้นางกิ่งกาญจน์ ฌ เชียงใหม่ ร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ฌ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ แต่นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ก็ไม่ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ภายใต้การดูแล รวมถึงบทบาทในการนำเสนอเรื่องราวเป็นนโยบายของพรรคความหวังใหม่ และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เช่น การช่วยเหลือกลุ่มชาวไร่ยาสูบ เป็นต้น

นอกจากการแสดงบทบาททางการเมืองผ่านพรรคความหวังใหม่แล้ว นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ไม่ปรากฏว่ามีการแสดงบทบาททางการเมืองผ่านพรรคการเมืองอื่นใด นอกจากการสนับสนุนนางกิ่งกาญจน์ ฌ เชียงใหม่ และร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ฌ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้งท้องถิ่น ในนามพรรคเพื่อแผ่นดิน พรรคประชาธิปไตย พรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นลักษณะการสนับสนุนเป็นการเฉพาะตัวไม่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง (เดือนเต็มดวง ฌ เชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 มีนาคม 2566) แม้ว่าในอีกทางหนึ่งร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ฌ เชียงใหม่ บุตรสาวจะมีความสนิทสนมกับนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี นิมนานหมินทร์ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร นายกรัฐมนตรี จาติกวณิช สมาชิกพรรคประชาธิปไตย แต่นายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ไม่ได้เข้าร่วมหรือสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น ซึ่งนายชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ ให้เหตุผลว่า “ต้องการมีหัวหน้าเพียงคนเดียว คือ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ” ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของชัชวรงค์ ฌ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566)

ว่า “ผมสนิทกันอยู่กับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่ได้ เพราะว่าไม่รู้ละ ความรู้สึกผมมันมีเหมือนว่าเรามีหัวหน้าชวลิตแล้ว ตอนนั้นไปรวมกับไทยรักไทย ก็อยู่ไม่ได้ ตั้งแต่แรกแล้วเมื่อพลเอก ชวลิต จะตั้งพรรค ... ผมอยู่ตั้งพรรคเป็นชุดแรกเลย คุณเลขาเห็นอย่างเดียว”

บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งด้านพรรคการเมือง ของนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ ที่แสดงออกในระดับใด ลักษณะใด และการเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายถึงบทบาททางการเมือง โดยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านพรรคการเมือง n = 400

รายการ	ประเมินผล		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง			
1.3 ด้านพรรคการเมือง			
1.3.1 นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมือง	3.77	0.826	เห็นด้วยมาก
1.3.2 นายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นผู้ประสานงานของพรรคการเมือง	3.63	0.858	เห็นด้วยมาก
1.3.3 การดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่	3.95	0.981	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านพรรคการเมือง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด 3 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.95 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมือง พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.77 และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนายชัชวรงค์ ฒ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นผู้ประสานงานของพรรคการเมือง พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.63

จากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในประเด็นของการดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ว่าเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ไม่มากนัก ดังสะท้อนได้จากทำให้สัมภาษณ์ของอนุเนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “ไม่เห็นบทบาทของพี่น้องในการเลือกคนลงสมัคร พรรคความหวังใหม่ก็ไม่ได้มีใครเด่นในโซนนี้ จึงเรียกว่าไม่ประสบความสำเร็จ”

4.1.4 บทบาททางการเมืองด้านการเมืองท้องถิ่น

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ หัวหน้ากลุ่มเวียงพิงค์ ต่อมาคือกลุ่มประชาสันติ กลุ่มการเมืองในเทศบาลนครเชียงใหม่ และได้รับการชักชวนจากนายวรกร ดันตรานนท์ หัวหน้ากลุ่มอนันตภูมิ ให้ทำงานการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่ในช่วงระยะเวลานั้น นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ยังไม่ได้ให้ความสนใจการเมืองท้องถิ่น จนกระทั่งบทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เริ่มมีเพิ่มมากขึ้นภายหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 ซึ่งขณะนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ และครอบครัวลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในสังกัดพรรคความหวังใหม่ แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง และใน พ.ศ. 2547 มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรงทั่วประเทศเป็นครั้งแรก นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้มีการพูดคุยกับนายปกรณ์ บูรณุปกรณ์ เกี่ยวกับแนวทางการทำงานการเมือง จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคไทยรักไทย แต่ในการเลือกตั้งครั้งนั้น พรรคไทยรักไทยให้การสนับสนุนผู้สมัครหลายคน ทำให้กลุ่มของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แยกตัวออกจากการร่วมงานกับพรรคไทยรักไทย แต่อย่างไรก็ตามประชาชนก็รู้จักนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ (ชุดิพน สारแปง, การสัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2562)

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในการเมืองระดับท้องถิ่น ระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2565 ถูกแสดงออกในลักษณะไม่โดดเด่นมากนัก ไม่ค่อยเป็นข่าวทางสื่อมวลชน (รัชชัย โกมลรัตน์, การสัมภาษณ์, 17 เมษายน 2566) การทำงานในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ไม่ราบรื่น มีอุปสรรคและเหตุขัดข้องบ่อยครั้ง เนื่องจากปัญหาความไม่ลงตัวของการทำงานร่วมกันระหว่างนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ และพรรคไทยรักไทย หลังจากหมดวาระการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2551 บทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ก็ลดลงมาก จนกระทั่งมีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2555 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้ให้การสนับสนุนนางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่บทบาททางการเมืองในระดับท้องถิ่นของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้มีความโดดเด่นจนมาถึงปัจจุบัน และไม่ปรากฏบทบาททางการเมืองใน

ระดับท้องถิ่น เนื่องจากนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้วางมือทางการเมืองแล้ว (ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566)

บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในการเมืองท้องถิ่นแสดงออกในลักษณะเป็นผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ในชื่อ “กลุ่มคนเชียงใหม่” เป็นผู้กำหนดแนวทางนโยบายการทำงานของกลุ่ม โดยมีนายเฉลิม (ชุติน) สารแปง เป็นผู้สนับสนุน นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้แสดงบทบาทในลักษณะการเป็นผู้ประสานกลุ่มการเมืองระดับชาติ หรือการทำงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ในขณะนั้น เหตุผลเพราะว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบุคลิกภาพเป็นคนพูดน้อย เงียบขรึม ประณีประนอม มีผู้ช่วยทำหน้าที่ประสานงานกับกลุ่มการเมืองแทนได้คืออยู่แล้ว ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “เจ้าหนูณะ สไตล์คนเหนือ คนดี จิตใจดี ประณีประนอม ไม่ขัดแย้งกับใคร ไม่กระทบใคร ไม่กล่าวหาใครลับหลัง”

ในฐานะนักการเมืองท้องถิ่น เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้ไม่โดดเด่นชัดเจน ไม่มีผลงานโครงการสำคัญที่โดดเด่น ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “จำภาพไม่ได้เลยว่าพี่หนูเป็นนายก อบจ.” และการให้สัมภาษณ์ของรัชชัย โกมลรัตน์ (การสัมภาษณ์, 17 เมษายน 2566) ว่า “สื่อมีข้อมูลน้อยมาก สมัยแกแทบจะไม่เข้า อบจ. เลย” รวมทั้งการทำงานของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะงานประจำ เหตุผลเนื่องจากการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในระยะแรกอยู่ภายใต้สังกัดพรรคไทยรักไทย ดังนั้นการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงอยู่ภายใต้ขอบเขตจำกัด (ชุติน สารแปง, การสัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2562)

บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่งด้านการเมืองท้องถิ่น ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่แสดงออกในระดับใด ลักษณะใด และการเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายถึงบทบาททางการเมือง โดยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านการเมืองท้องถิ่น n = 400

รายการ	ประเมินผล		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง			
1.4 ด้านการเมืองท้องถิ่น			
1.4.1 นายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่	4.23	0.611	เห็นด้วยมากที่สุด
1.4.2 นายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นในลักษณะผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น	3.76	0.849	เห็นด้วยมาก
1.4.3 การดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่	4.05	0.859	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง ด้านการเมืองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด 1 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง นายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.23

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก 2 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.05 และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นในลักษณะผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.76

จากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ นายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รู้จักในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ในระดับมากที่สุด ดังสะท้อนได้จากกรให้สัมภาษณ์ ชุตินัน สารแปง (การสัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2562) ว่า “เจ้าหน้าที่ได้พบปะชาวบ้านเยอะ ชาวบ้านรู้จักในฐานะนายก อบจ. มากกว่า”

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

4.2.1 บทบาททางการเมืองด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ เจ้านายฝ่ายเหนือ และนักการเมืองท้องถิ่น หัวหน้ากลุ่มเวียงพิงค์ กลุ่มการเมืองในเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นหลานของเจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ 2 สมัย ทายาทของเจ้าหลวงธรรมลังกา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 2 (พ.ศ. 2359 – 2365) นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ใช้ชีวิตวัยเด็กภายในคุ้มห้วยแก้ว และเข้ารับการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ในทางการเมืองนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ร่วมก่อตั้งพรรคความหวังใหม่ และเป็นแกนนำพรรคมาโดยตลอด (วิกิพีเดีย, ม.ป.ป.)

จากการศึกษาพบว่าสถานะความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือมีอิทธิพลต่อบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในระดับน้อยมาก แต่สื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปก็มักจะเรียกนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ว่า “เจ้าหนู” โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่เคยติดตามบิดาไปเฝ้ารับเสด็จ และการเป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่มีผลต่อแนวความคิดทางการเมืองหรือการชักนำเข้าสู่งานการเมืองแต่อย่างใด แต่มีความเห็นว่าการเป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ อาจมีผลต่อคะแนนนิยมซึ่งคนเชียงใหม่ให้ความเชื่อมั่นว่าเป็นคนดั้งเดิม และจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ เหตุผลที่ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือไม่มีอิทธิพลต่อบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ (ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2566) เนื่องจากนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ค่อยแสดงบทบาทในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “การเป็นเจ้า การเข้ากับคนง่ายมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนเลือก”

แต่การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่อย่างมาก ประชาชนทั่วไปรับรู้ถึงสถานะความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ และส่งผลต่อคะแนนนิยมของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ตั้งแต่แรกเริ่ม แม้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จะไม่ได้ใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือในการหาเสียงเลือกตั้ง เพราะต้องการภาพลักษณ์ความเป็นสามัญชน เข้าถึงได้ง่าย ดิฉันมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปก็เรียกว่า “เจ้าหนู” แสดงออกถึงการรับรู้และภาพจำ ในความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รวมทั้งสถานะความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ การเติบโตในคุ้มห้วยแก้ว และการเลี้ยงดูในวัยเยาว์ย่อมมีผลต่อแนวคิดและการแสดงบทบาททางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ในทางอ้อม ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26

กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “อย่างบุคคลที่หนุ่ยเค้าเป็นคนคิดคน อัยาศัยใจคอทักทายคนถึบสามลื้อได้ โดยไม่ถึบเนื้อถึบตัว เป็นกันเองกับคน”

4.2.2 บทบาททางการเมืองด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ เจ้านายฝ่ายเหนือ ทายาทสายสกุลเจ้าหลวงธรรมลังกา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เคยเป็นคณะกรรมการมูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ ชุดก่อตั้ง พ.ศ. 2535 (วิกิพีเดีย, ม.ป.ป.)

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาทในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนืออย่างมาก เนื่องจากนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมกับมูลนิธิ สมาคม หรือกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ (กลั่นรูป ณ เชียงใหม่, การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566) แต่การเป็นบุตรของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเป็นคนดั้งเดิม และจะมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ เหตุผลความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือจึงมีอิทธิพลต่อบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของอนุ เนินหาด (การสัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2566) ว่า “ลูกเจ้าไชยฯ เมื่อเล่นการเมือง มีชื่อเสียงในระดับจังหวัด ใครก็รู้จักเจ้าไชยฯ ลูกเจ้าไชยฯ สมักร ส.ส. ขอให้ไปเลือกกัน มันก็มีผลนะ ส่วนหนึ่งคือเจ้าไชยฯ เป็นเจ้า”

แต่การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ ซึ่งสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปเรียกขานนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ว่า “เจ้าหนุ่ย” แสดงออกถึงภาพลักษณ์การเป็น “เจ้า” ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ (ภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์, การสัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566) โดยไม่ได้ครอบคลุมไปถึงนางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ และร้อยเอกหญิง เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ และปัจจุบันนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้มีบทบาทในมูลนิธิ สมาคมหรือกลุ่มใดที่เกี่ยวข้องกับเจ้านายฝ่ายเหนือ จะมีเพียงนางแสงตะวัน ณ เชียงใหม่ บุตรสาว ที่เข้ามามีบทบาทแทนในฐานะรองประธานมูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ ดังสะท้อนได้จากการให้สัมภาษณ์ของกลั่นรูป ณ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566) ว่า “เท่าที่ทราบนะ ท่านไม่ได้เป็นกรรมการในมูลนิธิ สมาคมอะไรเลยนะ ก็จะมีแต่น้องปอง (นางแสงตะวัน ณ เชียงใหม่) ที่เข้ามาทำงานแทนพ่อ มันก็เป็นช่วงเวลาของคนอีกรุ่นหนึ่งคนรุ่นลูก”

บทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่แสดงออกในระดับใด ลักษณะใด และการเอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่ออธิบายถึงบทบาททางการเมือง โดยการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) n = 400

รายการ	ประเมินผล		ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
2. บทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)			
2.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ	4.21	0.832	เห็นด้วยมากที่สุด
2.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นชนชั้นผู้ปกครอง เจ้าขุนมูลนาย	3.05	0.930	เห็นด้วยปานกลาง
2.3 การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่	4.11	0.727	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด 1 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.21

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก 1 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของ นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 4.11

ความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยปานกลาง 1 หัวข้อ คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นชนชั้นผู้ปกครอง เจ้าขุนมูลนาย พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.05

จากการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือในระดับมากที่สุด แต่มีการแสดงบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นชนชั้นนำผู้ปกครองหรือเจ้าขุนมูลนายในระดับปานกลาง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ภาณุพงศ์ วีรพัฒน์ยาภรณ์ (การสัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566) และกลิ่นรูป ณ เชียงใหม่ (การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566) ทั้งในเรื่องของการเป็นที่รู้จักของประชาชนในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ รวมถึงการไม่แสดงบทบาททางการเมืองและบทบาททางสังคมในลักษณะชนชั้นนำผู้ปกครองหรือในลักษณะเจ้าขุนมูลนายของ

นายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แต่การดำรงสถานะเจ้านายฝ่ายเหนือดังกล่าว ก็เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในทางอ้อม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 และเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จทางการเมือง และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง โดยมีการนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1) ปัจจัยด้านฝ่ายบริหาร พบว่าบทบาททางการเมืองในฐานะรัฐมนตรีของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รับรู้ในระดับมาก และมีการแสดงบทบาททางการเมืองด้านฝ่ายบริหารในลักษณะการทำงานประจำ งานเชิงนโยบายระดับกระทรวงมากกว่าการมุ่งเน้นงานนโยบายเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีการแสดงบทบาททางการเมืองในระดับพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ลดลงกว่าในช่วงที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีการแสดงบทบาทในลักษณะเป็นผู้ประสานมากกว่าผู้ผลักดัน โครงการ ประสานความต้องการของกลุ่มชาวบ้านไปสู่นโยบายของกระทรวงได้ในระดับหนึ่ง เป็นคนแสดงบทบาททางการเมืองแบบประนีประนอม ไม่ขัดแย้งกับนักการเมืองคนอื่นในจังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนผลประโยชน์ของกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของนายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กลับไม่ได้เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่แต่อย่างใด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านายรัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะรัฐมนตรีในลักษณะเป็นผู้ประสานและรูปแบบงานประจำในระดับกระทรวงมากกว่างานเชิงพื้นที่ ซึ่งมีกลไก

ทางการเมืองคือ การลงพื้นที่พบปะพี่น้องประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มเกษตรผู้ปลูกใบยาสูบ เป็นต้น ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การประสานความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายของกระทรวงที่รับผิดชอบ จนสามารถผลักดันการตอบสนองการแก้ไข ปัญหาความต้องการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม และแนวทางการตัดสินใจของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ คือ การประนีประนอม ไม่สร้างความขัดแย้งกับกลุ่มการเมืองใด

2) ปัจจัยด้านฝ่ายนิติบัญญัติ พบว่าบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รับรู้ในระดับมาก และมีการแสดงบทบาททางการเมืองด้านฝ่ายนิติบัญญัติ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุมระยะเวลายาวนานกว่า 12 ปี ทำให้เป็นที่รู้จักของชาวบ้านทั่วไป เป็นนักการเมืองที่เข้าถึงชาวบ้าน มักร่วมงานสังคม ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ และครอบครัวมีฐานะดี มีกำลังทรัพย์ในการช่วยเหลืองาน บุญและงานสังคม ไม่มีภาพลักษณ์การถอนทุนจากการเมือง ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็น “ผู้มากบารมีของจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งภาพลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ คือ การลงพื้นที่พบปะประชาชน และการเข้าร่วมงานสังคมในชุมชนต่าง ๆ

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรค่อนข้างน้อย มีเพียงการตอบกระทู้หรือชี้แจงในฐานะรัฐมนตรีในบางครั้ง เนื่องจากมีบุคลิกเป็นคนพูดน้อย นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงแสดงบทบาททางการเมืองในฐานะกรรมการการปกครองทำหน้าที่ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นจำนวนมาก ส่งผลต่อความนิยมในกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมืองหรือหัวคะแนนของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติในลักษณะของผู้ผลักดันวาระเฉพาะเรื่องในฐานะกรรมการการปกครองมากกว่าในบทบาทของการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร และแสดงบทบาทของการเป็นผู้แทนทางสังคมมากกว่าการเป็นผู้แทนตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกลไกสำคัญในการทำงานฝ่ายนิติบัญญัติคือ การลงพื้นที่พบปะประชาชน การร่วมงานสังคม สร้างความคุ้นเคยกับพื้นที่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่คือ การประสานความร่วมมือกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้อย่างชัดเจน และเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมืองหลัก แนวทางการตัดสินใจของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตอบสนองความต้องการของกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน

3) ปัจจัยด้านพรรคการเมือง พบว่าบทบาททางการเมืองในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมืองของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รับรู้ในระดับมาก แต่เป็นบทบาทที่คนทั่วไปรู้จักน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาททางการเมืองด้านอื่น ๆ และมีการแสดงบทบาททางการเมืองด้านพรรคการเมือง กับพรรคความหวังใหม่เพียงพรรคเดียว ไม่มีการแสดงบทบาททางการเมืองในลักษณะแกนนำพรรคการเมืองอื่นใด มีแนวความคิดจะไม่ร่วมงานการเมืองกับพรรคการเมืองอื่นใด เนื่องจากต้องการมีหัวหน้าเพียงคนเดียว และมีความใกล้ชิดและให้ความเคารพ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นอย่างมาก จึงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเป็นผู้ประสานงานและดูแลรับผิดชอบพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน เป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ โดยไม่ใช่หัวหน้ากลุ่มการเมืองในพรรคความหวังใหม่ แต่มีบทบาทเป็นแกนนำพรรค ในอีกด้านหนึ่ง ก็มีความขัดแย้งกับนักการเมืองในพรรคประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

ดังนั้น สรุปได้ว่านายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในพรรคการเมือง โดยเฉพาะพรรคความหวังใหม่ ในฐานะแกนนำพรรคซึ่งมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคดูแลรับผิดชอบการคัดเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค และมีความภักดีทางการเมืองสูงมาก กลไกสำคัญในการทำงานในฐานะแกนนำพรรคการเมืองคือ การมีตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคและใช้ตำแหน่งดังกล่าวในการแสดงบทบาททางการเมืองในจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ คือการเป็นคนสนิทของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ และการมีภรรยาเป็นนักการเมืองที่คอยสนับสนุนทางการเมือง แนวทางการตัดสินใจของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ จึงผูกพันกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นสำคัญ และการตัดสินใจของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ มีอิทธิพลอย่างสูงมากต่อการตัดสินใจทางการเมืองของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่

4) ปัจจัยด้านการเมืองท้องถิ่น พบว่าบทบาททางการเมืองในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดของนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รับรู้ในระดับมากที่สุด และเป็นบทบาทที่รู้จักมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาททางการเมืองด้านอื่น และมีการแสดงบทบาททางการเมืองด้านการเมืองท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของพรรคไทยรักไทย บทบาททางการเมืองท้องถิ่นโดยเฉพาะตัวไม่โดดเด่น ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้นโยบายและแนวทางการทำงานของพรรคไทยรักไทย อาจเป็นเพราะนายชัชวรงค์ ณ เชียงใหม่ ไม่เคยทำงานการเมืองท้องถิ่นมาก่อนจึงไม่มีประสบการณ์ และลักษณะบุคลิกพูดน้อย เงียบขรึม จึงไม่ค่อยแสดงบทบาทมากนัก การบริหารงานก็ยังไม่มียุทธศาสตร์สำคัญที่โดดเด่น การทำงานส่วนใหญ่เป็นงานประจำ แม้ต่อมาจะแยกตัวออกจาก

พรรคไทยรักไทย และเป็นหัวหน้ากลุ่มการเมืองท้องถิ่นชื่อ “กลุ่มคนเชียงใหม่” แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการเมืองท้องถิ่น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในลักษณะของผู้ตามมากกว่าการเป็นผู้นำ โดยบทบาทแสดงออกให้ถึงความเชื่อมโยงของการอยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคไทยรักไทยและแกนนำกลไกสำคัญในการทำงานการเมืองท้องถิ่นคือ การใช้ผู้ช่วยการเมืองหรือเลขานุการที่มีบทบาทและมีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่น เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การสนับสนุนของพรรคไทยรักไทยในระยะแรก และการสนับสนุนของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในช่วงท้ายของการดำรงตำแหน่ง โดยแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงเป็นการประสานการเมืองท้องถิ่นระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ส.อบจ.) ให้สอดคล้องกัน

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม

1) ปัจจัยด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง พบว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นทายาทของเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับการเลี้ยงดูในคุ้มห้วยแก้วตั้งแต่วัยเยาว์ บิดาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นและเป็นนักธุรกิจโรงพยาบาลแห่งแรกในจังหวัดเชียงใหม่ แต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประกอบกิจการโรงพยาบาล จากการศึกษาพบว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับอิทธิพลจากความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือของบิดาน้อยมาก และมีการแสดงบทบาทจากการเป็นตัวแทนทางสังคม การเป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ ส่งผลให้เป็นที่รู้จักมากกว่านักการเมืองคนอื่น และสร้างความเชื่อมั่นถึงความตั้งใจทำงานเพื่อเมืองเชียงใหม่ แต่ไม่ได้ส่งผลให้นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีการแสดงบทบาทการเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือมากนัก อาจมีเหตุผลมาจากในช่วงวัยเยาว์ไม่เคยติดตามบิดาในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือไปในการเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศานุวงศ์ และพระราชอาคันตุกะ รวมถึงการได้รับการศึกษาจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยจากต่างประเทศ ประกอบกับบิดาไม่เคยชักชวนให้ทำงานการเมือง หรืออบรมสั่งสอนในเรื่องการเมือง ในภาพรวมจึงได้รับการกล่อมเกล่าในอีกรูปแบบหนึ่ง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไม่ได้แสดงบทบาททางการเมืองและสังคมจากการกล่อมเกลาททางการเมืองในลักษณะของการเป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ หรือทายาทนักการเมืองแต่อย่างใด กลไกสำคัญในด้านการกล่อมเกลาททางสังคมคือ การได้รับการถ่ายทอดจากสถาบันการศึกษามากกว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กลับเป็นเรื่องของ

การเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ แนวทางการตัดสินใจของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงมุ่งเน้นวิถีชีวิตแบบติดดินและการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงประชาชนมากกว่าแสดงฐานะอันครุของครอบครัว

2) ปัจจัยด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) พบว่าบทบาทการเป็นชนชั้นนำในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นที่รับรู้ในระดับมากที่สุด แต่นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาทในลักษณะการเป็นสามัญชน เข้าถึงได้ง่าย วิถีชีวิตแบบติดดิน ไม่ใช่ลักษณะเจ้าขุนมูลนาย แม้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จะเคยเป็นกรรมการมูลนิธินิเวศน์อารีอนุรักษ์ฝ่ายเหนือตั้งแต่ชุดแรกก่อตั้ง แต่ปัจจุบันไม่มีบทบาทในฐานะกรรมการหรือผู้นำของมูลนิธิ สมาคม ชมรม หรือกลุ่มใด อย่างไรก็ตามก็ดีสื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป ก็ยังเรียกนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ว่า “เจ้าหน้อย” แสดงถึงการเป็นที่รู้จักและรับรู้ในวงกว้างถึงบทบาทของเจ้านายฝ่ายเหนือ แม้ว่าจะไม่ได้แสดงบทบาทนั้นก็ตาม

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะคนธรรมดามากกว่าในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ กลไกทางการเมือง คือ การดำรงตนด้วยวิถีชีวิตแบบสามัญ ติดดิน เข้าถึงประชาชน ปัจจัยแห่งความสำเร็จจึงเป็นเรื่องของการเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ และแนวทางการตัดสินใจจึงถูกแสดงออกในลักษณะการตัดสินใจบนพื้นฐานของการไม่ใช่เจ้านายหรือชนชั้นนำ แต่หากเน้นการเข้าถึงประชาชนโดยง่าย ติดดินมากกว่า

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา “บทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531-2565” ค้นพบปัจจัยด้านด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Robert A. Dahl (1996 อ้างถึงใน เบญจมาภรณ์ ต้นหยง, 2552, หน้า 27) ซึ่งได้กล่าวถึงบทบาททางการเมืองว่าอาจเป็นการแสดงออกของบุคคลที่เป็นสมาชิกของสถาบันทางการเมืองหรือเป็นนักการเมือง ว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย สามารถแบ่งบทบาททางการเมืองได้เป็น 2 ส่วน คือ (1) บทบาททางการเมืองตามกฎหมายบัญญัติ โดยนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีการแสดงบทบาทในฐานะเป็นกรรมการการปกครอง ทำหน้าที่ศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น บทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทการเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด บทบาทการเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

(2) บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ โดยการแสดงบทบาทเป็นนักการเมืองที่เข้าถึงชาวบ้าน มักร่วมงานสังคม ลงพื้นที่พบปะชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ การเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคความหวังใหม่ ดูแลพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ

ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ เกษา ป้อมงาม (2553, หน้า ๖) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องบทบาททางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ พบว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ มีบทบาททางการเมืองที่สำคัญคือ (1) บทบาทในการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ (2) บทบาทในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) บทบาทในการทำหน้าที่ฝ่ายค้าน (4) บทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปี 2551 โดยนายชัชวาลย์ ฌู เชียงใหม่ มีการแสดงบทบาททางการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ บทบาทในการบริหารพรรคความหวังใหม่ บทบาทในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทในการทำหน้าที่รัฐมนตรีในฝ่ายบริหาร เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาททางการเมืองนอกเหนือที่กฎหมายบัญญัติ อาทิ การลงพื้นที่พบปะชาวบ้าน การร่วมงานสังคม และการเข้าถึงชาวบ้านเป็นกลไกทางการเมืองที่สำคัญในการแสดงบทบาททางการเมืองของนายชัชวาลย์ ฌู เชียงใหม่ สอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า (2551, หน้า 140) ซึ่งศึกษาเรื่องนักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าวิธีการและกลวิธี ในการหาเสียงของนักการเมืองถิ่นเชียงใหม่รูปแบบที่นิยมใช้ ได้แก่ การหาเสียงแบบเข้าถึงชาวบ้าน และสอดคล้องกับวิลาสินี จินตลิจิตติ (2546) ในเรื่องการรักษาอำนาจผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน แต่นายชัชวาลย์ ฌู เชียงใหม่ กลับมีบทบาทลดลงเนื่องจากกระแสท้องถิ่นนิยมของพรรคไทยรักไทย สอดคล้องกับชินภัทร์ สมุทรทัย (2546) ว่าความเป็นท้องถิ่นนิยมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการหาเสียงเน้นท้องถิ่นของพรรคไทยรักไทย ในส่วนของปัจจัยความสำเร็จทางการเมือง คือ การยึดมั่นร่วมงานการเมืองกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จนส่งผลให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และเป็นรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ รวมถึงจะเห็นได้ว่าแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองของนายชัชวาลย์ ฌู เชียงใหม่ คือ การให้ความเคารพและให้เกียรติพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ไม่ว่าจะเป็นการยื่นหยัดอยู่กับพรรคความหวังใหม่ ในปี 2544 และเข้าร่วมงานกับพรรคไทยรักไทย หรือการไม่ร่วมงานกับพรรคประชาธิปัตย์ มีเหตุผลประกอบแนวทางการตัดสินใจมาจากพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ แต่บุคคลในครอบครัวกลับเข้าร่วมงานกับพรรคประชาธิปัตย์และมีบทบาทจนได้รับตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับนิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร (2539, หน้า ๖) การนำเอาความคิดทางการเมืองมาศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมือง สามารถอธิบายได้เพียงสิ่งที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ไม่สามารถอธิบายความตั้งใจหรือความคิดได้

ปัจจัยด้านการเป็นตัวแทนทางสังคม ผลการศึกษาสอดคล้องกับธิดา สารระยา (ม.ป.ป., หน้า 24-37) แบ่งชนชั้นในสังคมสุโขทัยออกได้เป็นสองชนชั้น คือ ชนชั้นปกครอง และชนชั้นที่ถูกปกครอง ในแต่ละชนชั้นจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มชนชั้นสังคมหลายกลุ่มย่อยด้วยกัน นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นปกครอง เป็นทายาทเจ้านายฝ่ายเหนือ ส่งผลให้เป็นที่รู้จักมากกว่านักการเมืองคนอื่น และสร้างความเชื่อมั่นถึงความตั้งใจทำงานเพื่อเมืองเชียงใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Buttommoré (อ้างถึงใน วรณรัชต์ แพงหนู, 2553, หน้า 31 -32) ซึ่งกล่าวถึงประเภทชนชั้นนำที่ เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The Colonial Administrator) ในฐานะตัวแทนและผู้ควบคุมอำนาจและผลประโยชน์ที่ได้รับการยอมรับจากส่วนกลาง มีลักษณะคล้ายคลึงกับชนชั้นเจ้านายฝ่ายเหนือ

ผลการศึกษายังพบอีกว่า นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับการเลี้ยงดูในคุ้มเจ้านายฝ่ายเหนือ และได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน กลุ่มนักเรียนจึงเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และได้ไปศึกษาระดับปริญญาตรีที่สหรัฐอเมริกา สอดคล้องกับหม่อมราชวงศ์พฤทธิสาณ ชุมพล (2553, หน้า 65 - 91) ที่กล่าวถึงการกล่อมเกลாதองการเมือง ว่าเป็นกระบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกลาทองสังคม ทำให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ อันเกิดขึ้นจากการรับรู้ซ้ำ ๆ เป็นเวลานานจนซึมซาบเข้าไป นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงแสดงบทบาททางสังคมในฐานะชนชั้นนำ น้อยกว่ารุ่นบิดา ซึ่งได้รับการศึกษาจากโรงเรียนมหาดเล็กหลวง

สอดคล้องกับผลการศึกษาของจรัส ลาภเจริญสุข (2537, หน้า ๖) ซึ่งพบว่าการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์ บุญชนะ อุตถากร มีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีบทบาททางการเมือง ดังนี้ 1. คุณสมบัติส่วนบุคคล 2. ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ 3. ประสบการณ์ทางการเมืองที่หลากหลายเป็นระยะเวลายาวนาน เช่นเดียวกับนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ที่มีคุณสมบัติส่วนตัวในด้านการเป็นตัวแทนทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีบทบาททางการเมือง

จากการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ใช้ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือเป็นกลไกทางการเมืองน้อยมาก เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง และปัจจัยแห่งความสำเร็จอีกประการหนึ่งของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ คือ การเป็นที่รู้จักและมีความเชื่อมั่นในความรักแผ่นดินเกิดผ่านการเป็นทายาทตระกูล ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครมาก่อน แต่ในอีกทางหนึ่ง ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือไม่ได้ส่งผลต่อแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ อันเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับ ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และเครือญาติในตระกูลชินวัตร ซึ่งต่างก็เป็นทายาทของตระกูล ณ เชียงใหม่ ด้วยกันทั้งสองฝ่าย สอดคล้องกับเบญจวรรณ บุญโทแสง (2550,

หน้า 253 - 263) ซึ่งศึกษาพัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของตระกูล ณ เชียงใหม่ พบว่ามีการปรับตัวทางการเมืองของตระกูล ณ เชียงใหม่ ประสบความสำเร็จในการปรับตัวเพื่อรักษาความเป็นชนชั้นนำให้มีความสำคัญกับปัจจัยด้านชาติกำเนิด ความเป็นเจ้านายสืบเชื้อสายตรง โดยเฉพาะนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 - 2565 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองต่อนักการเมือง

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษารolesทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531-2565 จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองที่นักการเมืองจะใช้เป็นกลไกในการทำงานการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

1) ความภักดีทางการเมือง (Political Loyalty) เป็นกลไกในการทำงานการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ โดยการยึดมั่นร่วมงานการเมืองกับพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ภายใต้หลักคิด “การมีหัวหน้าเพียงคนเดียว” ในฐานะบุคคลสำคัญในชีวิตการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงเป็นกลไกที่นักการเมืองสมควรนำไปใช้ในการทำงานการเมือง

2) การใช้วิธีการลงพื้นที่พบปะประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงชาวบ้านอย่างเรียบง่าย เป็นกลไกในการทำงานการเมืองจนประสบความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ จึงเป็นกลไกที่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกสัมผัสได้ถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานการเมือง

3) การเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ สนับสนุนให้ได้รับความนิยมนในการเลือกตั้ง

4) นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีแนวทางการตัดสินใจทางการเมืองโดยการลดช่องว่างระหว่างประชาชนกับนักการเมือง ไม่ใช่ความเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือหรือชนชั้นนำ เป็นกลไกหลักในการทำงานการเมือง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผลของการศึกษาวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นหลักการในการทำงานการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องกลไกในการทำงานการเมือง ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และแนวทางการตัดสินใจทางการเมือง ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ 5.3.1

2) บุคคลทั่วไปสามารถนำหลักการและแนวคิดทางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ไปปรับใช้เป็นหลักในการทำงานได้ เช่น ความรักดีต่อองค์กรหรือบุคคล การยึดมั่นอุดมการณ์ทางการเมือง การให้ความเคารพและให้เกียรติบุคคลผู้มีความสำคัญกับเส้นทางการทำงานของตนเอง และการเข้าถึงประชาชน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาบทบาททางการเมืองของนักการเมืองคนอื่นที่มีความโดดเด่นในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดกลาง บุคคลที่เป็นที่รู้จักในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2529). รายงานวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2529. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- เกชา ป้อมงาม. (2553). บทบาททางการเมืองของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จรัส ลากเจริญสุข. (2537). บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์บุญชนะ อัดถากร. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินภัทร์ สมุทรทัย. (2546). ท้องถิ่นนิยมกับชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ในจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชื่นจิตร โพธิ์ศัพท์สุข. (2540). ไตรลักษณ์ของรัฐกับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ทวี สุรฤทธิกุล. (2546). นักการเมืองกับพัฒนาการทางการเมืองไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 11. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทวี สุรฤทธิกุล. (2563). ความจงรักภักดีทางการเมือง. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/economy/610795> สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2566.
- ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2555). สารัตถะประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: วชิระ.
- ชนพล อินทะมุล. (2552). บทบาททางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธิดา สาระยา. (ม.ป.ป.). โครงสร้างของชนชั้นในสังคมสุโขทัย. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- ธีรเดช นรัตถรักษา. (2555). ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: ไฮเอ็ดพับลิชชิง.
- นลินี ต้นฐานิตย์. (2550). ศึกษา รู้จัก วิพากษ์ คนชั้นกลาง : รวมบทความจากการสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิรัตน์ พงษ์สิทธิถาวร. (2539). บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามกับความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจมาภรณ์ ดันหยง. (2552). แนวคิดและบทบาททางการเมืองของพันเอกสมคิด ศรีสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- เบญจวรรณ บุญโทแสง. (2550). *พัฒนาการการปรับตัวทางการเมืองของกลุ่มอำนาจท้องถิ่น ภายหลัง การผนวกดินแดนของสยาม (พ.ศ. 2442-2547): กรณีศึกษาตระกูล ณ เชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี. (2538, 18 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 112 ตอนพิเศษ 29 ง, หน้า 1 - 6.
- ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี. (2539, 29 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 44 ง, หน้า 1 - 5.
- ประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี. (2540, 24 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 114 ตอนพิเศษ 100 ง, หน้า 3 - 5.
- ประกาศนายทะเบียนมูลนิธิจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง จดทะเบียนจัดตั้ง มูลนิธินรราชดำริอนุรักษ์ฝ่าย เหนือ. (2535, 3 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 ตอนที่ 141, หน้า 12440.
- ประกาศพระราชทานนามสกุล ครั้งที่ 14 (ลำดับที่ 1156 ถึงลำดับที่ 1182). (2457, 5 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 31, หน้า 10.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2548, 22 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 122 ตอนที่ 15 ง, หน้า 14.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2555). *แดง ชม. ไม่หยุด! ตามคำ “มาร์ค” กลางขบวนการเสียดังช่วย “กึ่งกาญจน์” ผู้ สืบค้น* *ศึกษายก อบจ.* เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/local/detail/9550000075091> สืบค้น วันที่ 7 มีนาคม 2566.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. (2553). *ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ไพลิน ภูจินาพันธุ์. (2563). *การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบัน พระปกเกล้า.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลิขิต ชีรเวคิน. (2554). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรชาติ มีชูบท. (2556). *เจ้านายฝ่ายเหนือ และตำนานรักมะเมียะ*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊ค.

- วรรณรัชต์ แพงหนู. (2553). *บทบาททางการเมืองของสมาคมกลุ่มชาวไร่ฮ้อยเขต 7 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิกิพีเดีย. (ม.ป.ป.). *ชว้างวงส์ ณ เชียงใหม่*. วันที่สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ชว้างวงส์ ณ เชียงใหม่>
- วิลาสินี จินตลิจิตติ. (2546). *บทบาททางการเมืองของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิสุทธิ โปธิแทน. (2524). *ผู้ปกครองที่พึงประสงค์*. *เสนาศึกษา*, 32(48), 3-18.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2551). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุจิต บุญบงการ. (2534). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล พุฒคำ. (2540). *แนวคิดและเครื่องชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประเทศไทย การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. (2540). *การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน*. เอกสารวิชาการ สดร 17/2539. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สุวิษ พึ่งเจริญ. (2549). *อิทธิพลของชนชั้นนำที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ: ศึกษากรณีการผลิตและจำหน่ายแก๊สโซฮอล์ในช่วงปี พ.ศ. 2547-พ.ศ. 2550*. (การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โสภณ เกียรติเชิดแสงสุข. (2555). *การศึกษาการดำเนินงานของ โรงแรมเซ็นทารา ดวงตะวัน เชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อนุ เนินหาด, พันตำรวจโท. (2547). *เจ้านายฝ่ายเหนือ (สังคมเมืองเชียงใหม่ เล่ม 8)*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- อโณทัย วัฒนาพร. (2553). *การแข่งขันทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุทัย หิรัญโต. (2546). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- Karpova, A. Yu., Meshcheryakova, N., & Chudinova, A. I. (2016) The political role of intellectuals
SHS Web of Conferences. 28, 01147. DOI: 10.1051/Shscnf/20162801147.
- Lipset, S. M. (1960). *Political man the social base of political*. New York: Doubleday Press.
- Milbrath, Lester W. (1977). *Political participation: How and why do people get involved in politics*.
Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- Wade, S., & Schramm, Wilbur. (1969). The mass media as source of public affairs, science and health
knowledge. *The Public Opinion Quarterly*, 33(2), 197-209.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เรื่อง
“บทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ สุข เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ
ในช่วง พ.ศ. 2531-2565”

คำชี้แจง

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ สุข เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531-2565 โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือตามความคิดเห็นของท่าน โดยคำตอบ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำคำตอบหรือความคิดเห็นของท่าน มาประมวลและ วิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยในภาพรวมต่อไป

2. การวิจัยในครั้งนี้ เป็นไปเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการปกครอง มหาวิทยาลัยสยาม

3. แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

3.1 ด้านฝ่ายบริหาร หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี)

3.2 ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในฝ่ายนิติบัญญัติ

3.3 ด้านพรรคการเมือง หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในพรรคการเมือง

3.4 ด้านการเมืองท้องถิ่น หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในระดับท้องถิ่น

3.5 ด้านการคล่อมเหล่าทางการเมือง หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในลักษณะของการถูกคล่อมเหล่าทางการเมือง

3.6 ด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ) หมายถึง บทบาททางการเมืองที่แสดงออกในสถานะชนชั้นนำของเชียงใหม่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ .....

วันที่สัมภาษณ์ ..... เวลา .....

สถานที่สัมภาษณ์ .....

ตอนที่ 1 ด้านฝ่ายบริหาร

1. ท่านคิดว่านายชัชวรงค์ สุข เชียงใหม่ ได้แสดงบทบาททางการเมืองในฝ่ายบริหาร (ในคณะรัฐมนตรี) อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

2. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในฐานะรัฐมนตรี มีการแสดงออกในลักษณะใด (ลักษณะผู้นำ หรือผู้ประสาน ฯลฯ) เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านคิดว่าภารกิจดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ตอนที่ 2 ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ

1. ท่านคิดว่านายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ได้แสดงบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
2. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 จนถึง พ.ศ. 2565 มีมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ แสดงออกในลักษณะใด (ผู้นำทางการเมือง ผู้ผลักดัน ผู้ประสาน) เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ตอนที่ 3 ด้านพรรคการเมือง

1. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในพรรคความหวังใหม่ (พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2545) มีมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
2. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในพรรคความหวังใหม่ แสดงออกในลักษณะใด (แกนนำพรรค ผู้ประสานงาน ผู้ตาม) เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านคิดว่าภารกิจดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ตอนที่ 4 ด้านการเมืองท้องถิ่น

1. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในการเมืองท้องถิ่น ระหว่าง พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2565 มีมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
2. ท่านคิดว่าบทบาททางการเมืองของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ ในการเมืองท้องถิ่น แสดงออกในลักษณะใด (ผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ผู้ประสานกลุ่มการเมืองระดับชาติ) เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านคิดว่าในฐานะนักการเมืองท้องถิ่น เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายชัชวรงค์ ฅ เชียงใหม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ตอนที่ 5 ด้านการกล่อมเกลாதางการเมือง

1. ท่านคิดว่าการกล่อมเกลาในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
2. ท่านคิดว่าการกล่อมเกลาในสถาบันทางการเมือง มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาททางการเมืองของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

ตอนที่ 6 ด้านการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)

1. ท่านคิดว่านายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้แสดงบทบาทในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
2. ท่านคิดว่าการมีฐานเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น
3. ท่านคิดว่าบทบาทของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกลุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

*****

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง “บทบาททางการเมืองของนายรวิวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

ในช่วง พ.ศ. 2531-2565”

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อเก็บข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ทางการวิจัยเพื่อศึกษา ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง และขอขอบคุณที่กรุณาใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1) เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2) อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี 2. 30-50 ปี 3. 51-70 ปี 4. มากกว่า 70 ปี

3) อาชีพ

1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 2. พนักงานบริษัทเอกชน 3. ค้าขายรับจ้างทั่วไป
 4. เจ้าของธุรกิจส่วนตัว 5. เกษตรกร 6. อื่น ๆ

4) การศึกษา

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ปริญญาตรี 3. สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2

บทบาททางการเมืองของรวิวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ

ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565 โดยระดับความคิดเห็นของประชาชนซึ่งมีการจำแนก

ออกเป็น 5 ระดับ

- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด   2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย   3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก   5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. บทบาททางการเมืองจากการดำรงตำแหน่ง					
1.1 ด้านฝ่ายบริหาร					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1.1.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะรัฐมนตรี					
1.1.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะการเป็นผู้ประสานงาน					
1.1.3 การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่					
1.2 ด้านฝ่ายนิติบัญญัติ					
1.2.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่					
1.2.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะเป็นผู้ผลักดันเรื่องต่างๆ					
1.2.3 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรที่โดดเด่น					
1.2.4 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในการลงพื้นที่พบปะประชาชน					
1.2.5 การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่					
1.3 ด้านพรรคการเมือง					
1.3.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะกรรมการบริหารพรรคการเมือง					
1.3.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นผู้ประสานงานของพรรคการเมือง					
1.3.3 การดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่					

คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1.4 ด้านการเมืองท้องถิ่น					
1.4.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่					
1.4.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นในลักษณะผู้นำกลุ่มการเมืองท้องถิ่น					
1.4.3 การดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่					
2. บทบาททางการเมืองจากการเป็นชนชั้นนำ (เจ้านายฝ่ายเหนือ)					
2.1 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองเป็นที่รู้จักในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ					
2.2 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ มีบทบาททางการเมืองในลักษณะเป็นชนชั้นผู้ปกครอง เจ้าขุนมูลนาย					
2.3 การมีฐานะเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ เอื้อต่อการแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล** : นายพงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง
- วัน เดือน ปีเกิด** : 2 กันยายน 2527
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : 53/1 หมู่ที่ 5 ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
- วุฒิการศึกษา**
- ระดับปริญญาตรี** : ค.อ.บ. (วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- ระดับปริญญาโท** : ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยเซนจอห์น
ร.ม. บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม ปีการศึกษา 2565
- ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน**
- ตำแหน่ง** : ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
ภาคเหนือตอนล่าง 1 (พิษณุโลก)
- สถานที่ทำงาน** : สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1
(พิษณุโลก)
- การนำเสนองานวิจัย**

พงษ์ศักดิ์ แก้วแสนเมือง และ จิตภา ธิรศิริกุล. บทบาททางการเมืองของธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่
ในฐานะเจ้านายฝ่ายเหนือ ในช่วง พ.ศ. 2531 – 2565. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 14(12).